

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Október 2022 • Číslo 10

Rozlúčili sme sa s MiG-29

Slovensko predsedá V4

Medzinárodné cvičenie Toxic Valley

Na Ukrajine aj za našu slobodu

Lietadlá aj obrnené

Ministri obrany Slovenska, Česka a Poľska Jaroslav Naď, Jana Černochová a Mariusz Blaszczak počas Medzinárodných leteckých dní SIAF 2022 v Leteckej základni Malacky – Kuchyňa podpísali deklaráciu o ochrane vzdušného priestoru Slovenskej republiky, ktorý budú od 1. septembra 2022 zabezpečovať české a poľské vzdušné sily. Uzavreli aj technické dohody upravujúce všeobecné a praktické aspekty spolupráce. Česko a Poľsko poskytnú svoje bojové stíhacie lietadlá a posádky pripravené rýchlo reagovať na možné narušenie slovenského vzdušného priestoru. Slovensko podľa potreby poskytne nevyhnutnú podporu hostiteľskej krajiny vrátane tankovania, leteckej navigácie či ochrany. V zmysle politickej deklarácie a technických dohôd budú Česká republika a Poľsko plniť úlohy spojené s ochranou vzdušného priestoru SR šesťnásť mesiacov, pričom obdobie môže byť predĺžené. Slovenská republika bude platiť iba za reálne spotrebované letecké palivo v prípade, ak niektoré zo spojenecských lietadiel bude musieť skutočne vzlietnuť.

Jaroslav Naď s českou ministerkou Janou Černochovou podpísali aj dohodu o spolupráci pri obstaraní a prevádzkovaní pásových bojových obrnených vozidiel CV-90. „ČR, rovnako ako SR, rieši potrebu náhrady zastaraných BVP-1 a 2 za nové pásové bojové obrnené vozidlo spĺňajúce štandardy NATO a tak aj požiadavky moderného bojiska pre palebnú silu, mobilitu a ochranu posádky. Slovensko pokročilo ďalej v rokovaniach s dodávateľom a ČR sa k tomuto procesu pripojí,“ povedal minister.

Štátna akciová spoločnosť Letecké opravovne Trenčín a Aero Vodochody AEROSPACE, a. s., podpísali počas SIAF 2022 Dohodu o strategickej spolupráci. Nadväzuje na predchádzajúce dohody o generálnych opravách lietadiel L-39 a na skutočnosť, že LOTN je hlavným priemyslovým partnerom Aero Vodochody pre Slovenskú republiku. Spoločnosti sa dohodli na spolupráci pri výrobe konštrukčných celkov, integrácii, výrobe avioniky a systémov pre lietadlo L-39 NG, ako aj na integrovanej logistickej podpore, údržbe a modernizačných procesoch pre lietadlá L-39 a L-39 NG.

Foto: Ivan Kelement

Vážené kolegyně, kolegovia,
vážení čitatelia Obrany,

dovoľte mi začať slovami ministra obrany Slovenskej republiky Jaroslava Naďa, že: „rok 2022 nebude len rokom modernizačných projektov, ale aj rokom legislatívy.“ O naplnení tohto vyhlásenia svedčí aj počet legislatívnych návrhov, ktoré vznikli v gescii Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Do legislatívneho procesu bol predložený návrh novely zákona č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky, ktorý reaguje na hrozby, ktoré môžu predstavovať pre ozbrojené sily bezpilotné prostriedky, tzv. drony. Predchádzajúca novela tohto zákona umožnila velenie spojeneckým veliteľom našim príslušníkom ozbrojených síl na území Slovenskej republiky a vytvorila tak predpoklady pre zapojenie našich profesionálnych vojakov do mnohonárodnej bojovej skupiny. Rovnako je pripravený nový zákon o vojenskom spravodajstve, ktorý reflektuje na zmenu bezpečnostného prostredia, ako aj na požiadavky a výkon spravodajskej činnosti v 21. storočí. Čo ale určite najviac zaujíma príslušníkov ozbrojených síl, je tzv. „veľká“ novela zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov. Jej cieľom je rozšíriť možnosti a zvýšiť kvalitu vzdelávania, vytvoriť predpoklady aj na rozvoj celoživotného vzdelávania profesionálnych vojakov a zamestnancov, zabezpečiť objektivizáciu kariérneho postupu a hodnotenia profesionálnych vojakov, zaviesť nefinančné benefity vrátane systému programov sociálnej starostlivosti o profesionálneho vojaka a jeho rodinu. V záujme lepšej ochrany profesionálnych vojakov sa vytvorí inštitút vojenského ombudsmana. Veľkým úsilím pracovnej skupiny, ktorá novelu pripravovala, bolo dosiahnuť vyvážený výsledok. Uvedomujeme si, že pohľad na služobný zákon sa odlišuje vzhľadom na pozíciu toho-ktorého pozorovateľa. No napriek tomu, či bude na zákon nahliadať z pozície veliteľa, poddůstojníka alebo mužstva, mal by spĺňať kritérium vyváženosti a spravodlivosti.

Na záver mi dovoľte poďakovať sa všetkým, ktorí sa na tvorbe legislatívy podieľali a vyjadriť presvedčenie, že návrhy budú úspešne schválené v Národnej rade Slovenskej republiky v prospech ozbrojených síl a obrany našej krajiny.

Daniel Bednár
generálny riaditeľ sekcie legislatívy a práva MO SR

ČÍSLO MESIACA

Karpatsko-duklianska operácia sa začala **8. septembra 1944**. Príslušníci Prvého československého armádneho zboru v ZSSR prekročili **6. októbra 1944** československé hranice v priestore Duklianskeho priesmyku. Operácia sa skončila **28. októbra 1944** a do dejín vošla ako najväčšia a najkrvavejšia bitka línie východného frontu na území Slovenska. Vo Východokarpatskej operácii stratili vojská Červenej armády **26 000 vojakov**, **84 000** ich utrpelo zranenia. Zahynulo tiež **1 630** príslušníkov Prvého československého armádneho zboru a **vyše 4 000** bolo zranených. Do roku 2015 pamätný deň niesol názov Deň obeť Dukly, do roku 1993 bol známy ako Deň Československej ľudovej armády. Dnes si ho pripomíname ako **Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie**.

Foto: Vojenský historický archív

4

8

14

16

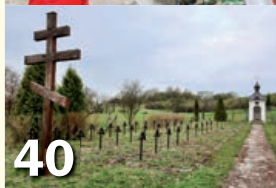
18

28

34

40

- 4 Slovensko predsedá V4
- 7 Sloboda nie je zadarmo
- 8 Certifikačné cvičenie Strong Cohesion
- 12 SIAF dal zbohom MiG-om
- 14 Patriots na Sliachi
- 16 Rozhovor s brigádnym generálom Romanom Jantošom
- 18 TÉMA: Ukrajina, Slovensko a svet
- 24 Vrtulníky na ukrajinskom nebi
- 26 BVP-1 a Leopardy
- 28 Minister obrany SR v Kórejskej republike

- 31 MiG-29 sa rozlúčil
- 32 Pod cisárskou zástavou
- 34 10. medzinárodné cvičenie RCHBO Toxic Valley
- 36 Skalolezenie súťažne
- 38 Prvý veliteľ letky MiG-29
- 40 Pravda o cintoríne v Ladomirovej
- 41 MILITARY ENGLISH: Blitzkrieg
- 43 Falošné povolávacie rozkazy
- 44 Začnite s otužovaním!
- 46 Boj o Telgárt
- 47 Brniansky guľomet vz. 26

NA TITULNEJ STRANE: Na medzinárodných leteckých dňoch SIAF sa verejnosť rozlúčila s bojovými lietadlami MiG-29 • Foto: por. Miroslava Mindárová

NA ZADNEJ OBÁLKE: V Zemianskych Kostoľanoch sa konal 10. ročník medzinárodného cvičenia Toxic Valley • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

V4 je odolný a dôležitý organizmus

Minister obrany SR Jaroslav Naď, česká ministerka obrany Jana Černochová, maďarský minister obrany Kristóf Szalay-Bobrovniczky a štátny tajomník poľského ministerstva národnej obrany Marcin Ociepa absolvovali 27. septembra v Banskej Štiavnici úvodné rokovanie v rámci slovenského predsedníctva V4.

Vyšehradská skupina dnes opäť ukázala, že je odolným organizmom, ktorý je veľmi dôležitý v rôznych oblastiach, a to nielen pre celú strednú Európu, ale aj pre Európsku úniu a NATO,“ uviedol minister Naď.

Pomoc Ukrajine

Rozhovorom dominovali témy pomoci Ukrajine, obrannej spolupráce, ako aj otázky spojené s rozvratným pôsobením hybridných aktérov či bezpečnostné výzvy na západnom Balkáne a v ďalších regiónoch. Celistvosť Ukrajiny, ktorá bola jednou z dominantných tém, je pritom spoločným záujmom všetkých krajín V4. „Všetci vieme, kto je agresor, všetci vieme, kto je obeť. Všetci chceme, aby sa mier na Ukrajinu vrátil tak skoro, ako to len bude možné. Preto hľadáme spoločné riešenia, ako Ukrajine pomôcť,“ povedal J. Naď. „Ak nebudeme hľadať veci, ktoré nás rozdeľujú, ale záležitosti, ktoré nás spájajú, môže byť V4 fungujúci formát. Spoločná minulosť nás predurčuje na to, aby sme spolu boli schopní komunikovať,“ zdôraznila česká ministerka obrany Jana Černochová. Tá zároveň vyzdvihla iniciatívu krajín V4 pri odminovaní ukrajinského územia.

Silný štvorhlas

Súčasťou diskusie boli tiež témy obrannej spolupráce v rámci zoskupenia krajín V4, ktorému SR bude predsedáť do 30.

júna 2023. Ako minister Naď priblížil, konkrétne išlo napríklad o prípravu Bojovej skupiny EÚ krajín V4, ktorá bude v pohotovosti v prvom polroku 2023. Maďarský minister obrany Kristóf Szalay-Bobrovniczky v tejto súvislosti potvrdil záväzok svojej krajiny prispievať do tohto bojového zoskupenia. Zdôraznil tiež pozíciu Maďarska, ktoré je proti ruskej agresii a považuje za dôležité brániť teritoriálnu integritu Ukrajiny. Poukázal taktiež na potrebu minimalizovať riziko

eskalácie vojenského konfliktu na Ukrajine a jeho rozšírenie na územie iných štátov. Štátny tajomník poľského ministerstva národnej obrany Marcin Ociepa pri tejto príležitosti akcentoval potrebu prehĺbovať spoluprácu medzi krajinami V4 aj v boji proti hybridným hrozbám ruských aktérov v regióne strednej Európy. „Jednotnosť a silný hlas V4 potrebujeme počuť čoraz viac, viac ako kedykoľvek predtým. Ukazujeme tým na náš spoločný záujem o bezpečnosť v našom regióne,“ uzavrel štátny tajomník Ociepa.

Rozhovory v Banskej Štiavnici boli zamerané aj na posilňovanie spolupráce medzi podnikmi obranného priemyslu, zintenzívnenie spoločného výcviku a cvičení či rozšírenie dialógu V4+ s partnermi z USA, Francúzska, Nemecka, Veľkej Británie a Južnej Kórey.

Za jeden povraz

Zahraniční hostia v sprievode ministra obrany SR Jaroslava Naďa navštívili aj Centrum výcviku Lešť, kde sa stretli s jeho riaditeľom Antonom Maštalským a s veliteľom Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku plukovníkom Ladislavom Bujárkom.

„Verím, že v tomto období neistoty, keď Európa čelí viacerým bezpečnostným výzvam, dokáže V4 ako regionálne fó-

„Vyšehradská skupina dnes opäť ukázala, že je odolným organizmom, ktorý je veľmi dôležitý v rôznych oblastiach, a to nielen pre celú strednú Európu, ale aj pre Európsku úniu a NATO.“

Jaroslav Naď
minister obrany SR

rum prispievať k ich riešeniu. Podujatia, ako je to v Banskej Štiavnici, sú preto skvelou príležitosťou na detailnejšie prediskutovanie otázok nášho spoločného záujmu,“ uviedol pred rokovaniami minister Naď. „Ďakujem, že ťaháme za jeden povraz,“ uzavrel po ich skončení.

Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement, TASR

Deň ozbrojených síl

V prítomnosti ministra obrany Jaroslava Naďa, náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka, zástupcov vojenského diplomatického zboru, vojnových veteránov a ďalších hostí sa 24. septembra v Brezovej pod Bradlom uskutočnili oslavy Dňa Ozbrojených síl SR.

Tento deň nám okrem iného ukazuje, že nerozhoduje vždy početná prevaha alebo výzbroj, ale statočnosť, odhodlanie a podpora miestneho obyvateľstva,“ spomenul generál Zmeka na 22. september 1848, keď jednotky slovenských dobrovoľníkov, bojujúce za národné sebaurčenie, zvíťazili v bitke pri Brezovej nad regulárnymi oddielmi maďarského vojska. Zdôraznil, že si váži dôveru tej časti verejnosti, ktorá nepodľahla „lacným trikom“ a podporuje ozbrojené sily, napríklad aj v ich úsilí pomáhať ukrajinským priateľom. Zároveň vyjadril poďakovanie každému vojakovi a zamestnancovi OS SR aj preto, lebo množstvo úloh sa za posledné roky zvýšilo „geometrickým radom“. „Veľká vďaka patrí tiež vedeniu ministerstva obrany, nakoľko aktuálna miera modernizácie ozbrojených síl nemá v našej histórii obdobu,“ dodal generál.

„Som na vás hrdý a som vďačný za všetko, čo ste za ostatné obdobie dokázali počas pandémie covidu, pri evakuácii civilov z Afganistanu, alebo po 24. februári tohto roka pri pomoci ukrajinským utečencom a zabezpečení obrany Slovenskej republiky,“ prízvukoval minister obrany J. Naď. „Celé Slovensko vám za to ďakuje aj tým, že zdroje pre ozbrojené sily sú také vysoké, aké ešte v histórii Slovenska neboli,“ pokračoval minister obrany, pričom zároveň avizoval aj aktuálne úsilie o zvýšenie platových pomerov vojakov, „lebo si to zaslúžite“.

Pred slávnostným nástupom v centre Brezovej pod Bradlom sa uskutočnilo tiché kladenie vencov pri pamätníku bojov v roku 1848 na Prietržskej ceste neďaleko mesta. Po príhovore a vyznamenaní na brezovskom námestí sa pozvaní hostia a verejnosť presunuli do blízkej lokality Pod Barancom, kde sa uskutočnili ukážky vycvičenosti ozbrojených síl a kultúrny program.

(pv) • Foto: Ivan Kelement

► Vojenská prísaha v Martine

Slávnostnou vojenskou prísahou v priestoroch martinskej Základne výcviku a mobilizačného doplňovania ukončilo 23. septembra sedemtyždňový základný vojenský výcvik 351 čakateľov prípravnej štátnej služby a kadetov Akadémie ozbrojených síl, z toho 94 žien. Okrem nich slávnostnú vojenskú prísahu zložilo aj 49 absolventov jedenásttyždňovej dobrovoľnej vojenskej prípravy, z ktorých tridsať chce pokračovať v radoch OS SR. K zloženiu najväčšieho morálneho sľubu profesionálnych vojakov im prišiel zablahoželať štátny tajomník Ministerstva obrany SR Marian Majer a zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genmjr. Peter Babiar.

► Návšteva z Čiernej Hory

Rokovanie ministra obrany SR Jaroslava Naďa a ministra obrany Čiernej Hory Raška Konjeviča 13. septembra potvrdilo dlhodobé a veľmi blízke vzťahy medzi oboma rezortmi. Práve na nich chcú stavať rozvoj bilaterálnej

spolupráce v oblasti modernizácie ozbrojených síl a obranného priemyslu. Ministri sa zhodli, že vstup Čiernej Hory do NATO bol správnym krokom. Témou rokovania boli aj dôsledky vojny a aktuálna situácia na Ukrajine. Slovensko aj Čierna Hora poskytli Ukrajine pomoc vo výške 8 až 10 percent svojho obranného rozpočtu na podporu efektívnej obrany a boja proti Ruskej federácii.

► Dni NATO v Ostrave

Počas Dní NATO v Ostrave 17. septembra prevzal minister obrany SR Jaroslav Naď medzinárodné ocenenie Czech and Slovak Transatlantic Award. Pri tejto príležitosti zdôraznil, že odborná bezpečnostná a zahraničnopolitická komunita pozitívne vníma

prácu slovenského rezortu obrany - či už ide o aktivity spojené s budovaním obranno-bezpečnostných vzťahov medzi Slovenskom a Českom alebo v záujme pevného ukotvenia členstva Slovenskej republiky v NATO a EÚ. Ocenenie za desaťrocie jeho tradície dostali osobnosti sako Madeleine Albrightová, Anders Fogh Rasmussen, Carl Bildt, Karel Schwarzenberg či Eduard Kukan.

► Obranné rozhovory v Pentagone

Hlavným bodom pracovnej cesty štátneho tajomníka Mariana Majera do Washingtonu bolo historicky prvé kolo obranných rozhovorov v Pentagone vo formáte High Level Defense Group. Ich témami boli obranná politika USA, Európy a NATO, ruská agresia na Ukrajine, vojenská spolupráca a ďalšie prehĺbenie vzťahov Slovenska a Spojených štátov. Štátny tajomník sa stretol s námestníčkou ministra zahraničných vecí USA J. Lewisovou, námestníčkou ministra obrany USA pre politické záležitosti Celeste Wallanderovou, riaditeľom agentúry pre obrannú a bezpečnostnú spoluprácu DSCA J. Hurschom, viceprezidentkou spoločnosti Lockheed Martin D. Trentovou a expertmi think-tanku Heritage Foundation.

Spomienka na hrdinov

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa 25. augusta na Námestí SNP v Bratislave zúčastnil na pietnej spomienke na obete Slovenského národného povstania pri príležitosti 78. výročia jeho vypuknutia.

„Vďačnosť a úcta voči hrdinom Slovenského národného povstania nesmie byť opomínaná ani po 78 rokoch. Stáli pred otázkou života a smrti – svojím bojom získali život pre budúce generácie a mnohí z nich pre to obetovali ten vlastný,“ uviedol minister obrany J. Naď.

Zároveň pripomenul paralelu boja za hodnoty slobody a demokracie s aktuálnou vojnou na Ukrajine. „Pre mocenské ambície jednotlivca opäť umierajú desaťtisíce ľudí. História sa, žiaľ, opakuje. Preto aj my, rovnako ako účastníci SNP, musíme obstať na skúške hodnôt – podporovať spravodlivú obranu,“ zdôraznil.

Pocta francúzskym partizánom

Pietnou spomienkou si 78. výročie SNP a jeho padlých hrdinov z radov francúzskych partizánov 26. augusta uctil pri pamätníku na vrchu Zvonica pri Strečne generálny tajomník služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Kozák.

„S vďakou spomíname na odvahu všetkých povstaleckých bojovníkov, ktorí prispeli k porážke fašizmu. Činy francúzskych bojovníkov sú obdivuhodné – ešte pred vypuknutím Slovenského národného povstania, 28. augusta 1944 sa im podarilo obsadiť vrútockú železničnú stanicu a poštu a zatarať tunely v Strečianskej tiesňave so strategickým významom pre Wehrmacht. V srdciach obyvateľov Slovenska zostala trvalá spomienka na týchto hrdých synov Francúzska,“ vyzdvihol pri pamätníku Peter Kozák.

Francúzski partizáni bojovali v SNP napríklad aj v bojoch o obec Janova Lehota, pôsobili v oblasti Dobrá Niva, kde strážili cesty v smere na maďarské hranice, štyri čaty boli dislokované v Krupine, ďalšia v Prenčove a väčšie boje absolvovali

aj pri Senohrade. Pôsobili tiež na severnej strane Nízkych Tatier a v Malej Fatre.

V kryptách pod pamätníkom na vrchu Zvonica je pochovaných päťdesiatšesť Francúzov, ďalší ležia na partizánskom cintoríne v Priekope a v rôznych kútoch Slovenska.

Slávnosť v Banskej Bystrici

Predstavitelia rezortu obrany na čele s ministrom obrany SR Jaroslavom Naďom, štátnym tajomníkom Marianom Majerom a náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom si 29. augusta v Banskej Bystrici spolu s najvyššími ústavnými činiteľmi pripomenuli 78. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania. Oslavy sa začali preletom leteckej techniky Ozbrojených síl SR.

„Veľkosťou činov hrdinov, ktorí sa postavili v Slovenskom národnom povstaní všetkým formám a prejavom nacizmu a fašizmu, si Slovensko vybojovalo miesto medzi pokrokovými

..... Foto: Ivan Kelement

mi demokratickými silami protihitlerovskej koalície. Patrí im za to veľká úcta a vďaka, pretože bez ich hrdinstva, nesmiernych obetí a strádania by nebola naša budúcnosť,“ uviedol minister Naď. Pripomenul, že ich boj by nebol možný bez politickej, vojenskej a materiálnej pomoci Spojencov. „Preto je aj našou morálnou a ľudskou povinnosťou pomáhať dnes rovnako ukrajinskému ľudu chrániacemu svoju územnú celistvosť, zvrchovanosť a nezávislosť pred ruským agresorom,“ zdôraznil minister Naď.

„Nesmieme zabudnúť na povstalcov bojujúcich v SNP, ich osobnú obetu, statočnosť, obetu ich rodín a celého národa. Spomínajme s pietou na SNP, povstalcov, ktorí padli v bojoch, na obete represálií. Spomínajme aj na povstalcov, ktorí už nie sú medzi nami a vážme si žijúcich, tu dnes prítomných, priamych účastníkov Povstania,“ uviedol riaditeľ Múzea SNP Marian Uhrin.

Výročie Slovenského národného povstania si rezort obrany pripomenul aj pri pamätníku oslobodenia v Dargovskom priesmyku. Hrdinov odboja si tam uctil generálny riaditeľ sekcie legislatívy a práva Ministerstva obrany SR Daniel Bednár.

V Lešti vládla Silná súdržnosť

Mnohonárodná jednotka NATO na Slovensku, ktorá sa začala formovať tento rok na jar pod velením Českej republiky, zažila podľa slov veliteľa hodnotiaceho tímu generálmajora Petra Procházku od 19. do 23. septembra svoju dosiaľ najväčšiu zaťažkovú skúšku. Bola v priebehu hodnotiaceho cvičenia Strong Cohesion 22 (Silná súdržnosť).

V rámci cvičenia sa uskutočnilo práporové taktické cvičenie bez bojovej streľby. Jednotky mnohonárodného práporu robili integračný výcvik a bojové streľby ešte pred hodnotiacim cvičením.

Cvičenie riadili Prešovčania

Okrem českých, amerických, nemeckých a slovinských vojakov sa na cvičení zúčastnili aj príslušníci slovenskej mýnometnej čaty 22. mechanizovaného práporu Michalovce pod velením poručíka Andreja Turčovského. Zástupca veliteľa 2. mechanizovanej brigády Prešov plukovník Róbert Plávka pri tejto príležitosti poznamenal: „Od prvého októbra je táto mýnometná jednotka trvalo začlenená do štruktúr medzinárodného mnohonárodného práporu, konkrétne do českej mýnometnej batérie“.

Cvičenie Strong Cohesion 22 prebiehalo pod riadením 2. mechanizovanej brigády Prešov. Čo znamenala táto skutočnosť pre veliteľa brigády plukovníka Róberta Kecsó? „Hodnotiace cvičenie bolo pre štáb a veliteľstvo našej brigády obrovskou výzvou a zároveň príležitosťou preveriť naše schopnosti z plánovania a tvorby potrebnej dokumentácie v anglickom jazyku. Dokonale preverilo našu pripravenosť pri príprave a organizovaní práporového cvičenia. Najmä preto, že sme velili medzinárodným jednotkám. Vojakom z Českej republiky, USA, Nemecka a Slovinska. Som rád, že sme pri plnení náročných úloh nesklamali. A keď mám možnosť hodnotiť, tak pre mňa osobne bolo cvičenie i jeho príprava veľmi cennou skúsenosťou z medzinárodného prostredia,“ hovorí plukovník Kecsó. Prešovskej brigáde velí len niekoľko mesiacov. Má však bohaté skúsenosti z pôsobenia v mnohých útvaroch a zložkách pozemných síl. Naposledy bol náčelníkom štábu Spoločného operačného veliteľstva v Banskej Bystrici.

Trebišovčania v roli nepriateľa

Súčasťou cvičenia bola aj ďalšia zložka prešovskej brigády, príslušníci 3. mechanizovanej rotý 21. mechanizovaného práporu Trebišov. V tomto prípade však vojaci kapitána Jána Hudáka predstavovali nepriateľa a usilovali sa sťažiť príslušníkom mnohonárodného práporu splnenie úloh. V záverečnej fáze cvičenia sa museli napríklad brániť útoku amerických výsadkárov, ktorí využívali na svoju podporu aj vzdušnú podporu.

Mnohonárodný prápor

Mnohonárodný prápor je rozmiestnený v Centre výcviku Lešť. Jeho veliteľom je momentálne český podplukovník Jiří Pazděra. Prápor sa skladá z mnohonárodného velenia a štábu, bojových rôt vyslaných jednotlivými krajinami (Česká republika, Nemecko, Slovinsko, Spojené štáty americké) a rôt bojovej podpory a bojového zabezpečenia. Súčasťou spomínaného zoskupenia je aj slovenská mýnometná čata.

Bojové rotý predstavujú ich mechanizované jednotky Armády ČR, nemeckej i slovinskej armády. V prípade USA je to aktuálne rota 101. výsadkovej divízie. Ide o prvé nasadenie legendárnej 101. výsadkovej divízie v Európe od druhej svetovej vojny. Práve v jej priebehu si americkí vojaci získali veľmi dobré meno pri plnení bojových úloh na európskych bojiskách. Najmä pri najväčšej vylodovacej operácii v histórii Overlord – invázii do Normandie. Výsadkári dostali okrem iného úlohu spojiť dve predmostia pri vylodení: Utah a Omaha. Divízia sa zúčastnila aj na najväčšom vzdušnom výsadku, známom ako operácia Market Garden v septembri 1944, keď nad Holandskom zoskočilo dovedna 20-tisíc amerických, britských a poľských výsadkárov.

Napokon americkí vojaci uskutočnili úspešný protiútok v záujme obnovenia územnej celistvosti Slovenska po jeho predchádzajúcom napadnutí agresorom. Do cvičenia sa zapojilo vyše 800 príslušníkov mnohonárodného práporu a vyše dve stovky slovenských vojakov. K dispozícii mali desiatky kusov bojovej a zabezpečovacej techniky.

Cvičenie v Lešti si nenechal ujsť ani náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. „Pred týmto veľkým

„Pred týmto veľkým cvičením sa robili čiastkové hodnotenia. Takto komplexne je to prvé hodnotenie, vysvedčenie, ktoré oprávňuje mnohonárodný prápor plniť úlohy.“

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR

cvičením sa konali čiastkové hodnotenia. Takto komplexne je to prvé hodnotenie – vysvedčenie, ktoré oprávňuje mnohonárodný prápor plniť úlohy. Chcem vyjadriť vďaka a úctu, že Česká republika veľmi rýchlo prijala pozvanie, veľmi aktívne sa zapojila a prevzala úlohu vedúceho národa pri tvorbe tejto skupiny,“ povedal. Dodal, že pre všetkých zúčastnených slovenských vojakov, ich veliteľov a štáb prešovskej brigády to bola vítaná príležitosť získať osobné skúsenosti z práce a pôsobenia v medzinárodnom prostredí. Jeho slová potvrdil aj náčelník štábu 2. mechanizovanej brigády Prešov plukovník Maroš Kmec.

Spokojnosť i poučenie

Po cvičení sa uskutočnilo prvé vyhodnotenie jeho výsledkov. Prítomní boli veliteľia cvičiacich jednotiek mnohonárodného práporu. Spokojne konštatovali, že všetky stanovené ciele cvičenia sa dosiahli a pozemný komponent Predsunutej prítomnosti NATO na Slovensku (MN BG SVK) splnil svoje úlohy stanovené na cvičenie. Jednotlivé pozorovania, ktoré zistila rozhodcovská služba, boli vyhodnotené po jednotlivých obdobiach cvičenia a zistené pozitíva a nedostatky boli adresované jednotlivým súčastiám práporu na stupni rota.

V závere vyhodnotenia riadiaci cvičenia plukovník Róbert Kecsó ocenil prístup všetkých cvičiacich počas plnenia úloh. Priznal, že táto výcviková príležitosť bola pre veliteľstvo brigády výzvou. Zároveň konštatoval, že takýto druh spolupráce mnohonárodných jednotiek si vyžaduje predovšetkým komplexné zladenie na úrovni prápor, ako aj udržanie získaných spôsobilostí počas nasadenia jednotiek na území Slovenska.

Spokojnosť s celkovým hodnotením cvičenia neskrýval ani veliteľ mnohonárodného zoskupenia plukovník Ladislav Bujárek a veliteľ mnohonárodného práporu podplukovník Jiří Pazděra.

Jozef Žiak
Foto: autor, Armáda ČR

Dobrá správa

Generálmajor Petr Procházka je zástupcom veliteľa Veliťstva pre operácie Armády Českej republiky. V rámci cvičenia Strong Cohesion 22 pôsobil na Slovensku ako veliteľ hodnotiaceho tímu. Na Lešti sa podrobne oboznámil s celým procesom prípravy pozemného komponentu Mnohonárodného bojového zoskupenia (MN BG SVK) NATO na Slovensku. „Ciele cvičenia boli splnené. Jednotka bude schopná plniť úlohy,“ konštatoval. Pripomenul, že cvičenie bolo zamerané na zabezpečenie obrany Slovenska po útoku agresora. Dodal, že hodnotiaci tím sa sústredil okrem iného na systém velenia, komunikácie a riadenia. Hlavnou úlohou bolo zladenie jednotiek v poli.

Zámerom celého cvičenia bolo preverenie medzinárodných jednotiek na plnenie úloh obrany Slovenskej republiky (východného krídla NATO) podľa konceptu hodnotenia ITRI. Dôležitou úlohou bolo precvičenie interoperability medzinárodných jednotiek v rámci jednotky na stupni prapor. A napokon aj precvičenie procesu velenia a riadenia medzinárodnej jednotky v štruktúre 2. mechanizovanej brigády Ozbrojených síl SR.

„Okrem iného sa dokázala efektívna vzájomná spolupráca príslušníkov piatich armád NATO: USA, Nemecka, Slovenska, Českej republiky a Slovenska,“ zdôraznil generálmajor Procházka.

Mnohonárodné bojové zoskupenie NATO na Slovensku vzniklo v záujme posilnenia východného krídla Severoatlantickej aliancie po vojenskej invázii Ruska na Ukrajinu. Pozemný komponent je umiestnený v priestoroch Centra výcviku Lešť, komponent protivzdušnej obrany zase na leteckej základni Sliač.

Alianční priatelia na Sliachi

„Áno, na Slovensko prichádzajú tri batérie Patriotov, mimochodom, každá aj s výbrojou v hodnote miliardy eur,“ povedal 22. marca tohto roka minister obrany Jaroslav Naď.

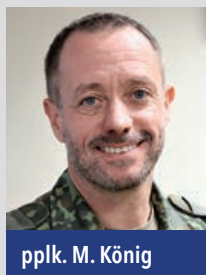
Minister obrany SR Jaroslav Naď spolu s ministerkou obrany Spolkovej republiky Nemecko Christine Lambrechtovou (v strede) a ministerkou obrany Holandského kráľovstva Kajsou Ollongrenovou 6. mája na Sliachi.

Kedy Ministerstvo obrany SR 8. apríla 2022 potvrdilo, že Slovenská republika darovala svoj systém protivzdušnej obrany S-300 Ukrajine, dva systémy Patriot z Nemecka a jeden z Holandska už stáli v pozíciách na Sliachi. Systém S-300, ktorý sa mal výrazným spôsobom podieľať na ochrane slovenského vzdušného priestoru, sa stal aj pre protiruské sankcie takmer neservisovateľný, bez možnosti kupovať náhradné dielce a muníciu, či na ňom cvičiť. Navyše, mal byť do dvoch rokov nefunkčný a úvahy o jeho nahradení majú už starší dátum. Naši susedia ho však ešte pri obrane svojho územia využiť dokážu. No bez ochrany nemohol zostať ani vzdušný priestor Slovenska.

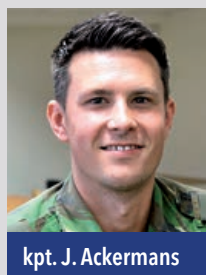
Mobilita a profesionalita

„Ako sa vaši vojaci dokázali v priebehu niekoľkých týždňov pripraviť a presunúť na Slovensko?“ spýtali sme sa

počas našej septembrovej návštevy na leteckej základni Sliach podplukovníka Markusa Königa, náčelníka štábu nemeckej jednotky. „Odpoveď je jednoduchá. Patriot je veľmi mobilný systém a my sme vysoko mobilná jednotka, pričom zaujatie nových pozícií cvičíme veľmi často. Takže až taký veľký problém to pre nás nebol.“ Holandský veliteľ palebnej batérie kapitán Jeroen Ackermans dodal: „Pripravujeme sa, cvičíme aj mobilitu, takže keď je to potrebné, dokážeme reagovať veľmi rýchlo.“

plk. M. König

kpt. J. Ackermans

Každá z troch batérií pritom znamená asi 80 vozidiel, plus veliteľské či zdravotné vozidlá, prípadne autá vojenskej polície. Celkovo sú to asi tri stovky vozidiel. „Som za to veľmi vďačný a chcem sa poďakovať Nemcom a Holanďanom, lebo je to z hľadiska obrany veľká vec,“ dodal v čase príchodu Patriotov, ktoré k nám vyslalo NATO, minister Naď.

„Ťažisková časť našej jednotky protivzdušnej ochrany je dislokovaná v severovýchodnej časti Nemecka blízko mesta Rostock, čo je na Sliach po ceste okolo 1 100 kilometrov,“ odhadol pplk. M. König. Holanďania to mali ešte o čosi ďalej, ich jednotka je dislokovaná neďaleko nemeckej hranice.

Multinárrodné protiraketové úlohové zoskupenie pokrýva zo základne Sliach v priestore svojej zodpovednosti východné krídlo Aliancie a zodpovedá sa aj NATO Integrated Air and Missile Defence.

„Popri troch palebných batériách, dvoch nemeckých a jednej holandskej, máme aj čatu logistiky, zdravotníkov, vojenskú políciu či odborníkov komunikačných informačných systémov,“ vyratúva pplk. M. König. „Oceňujeme, že aj Slováci pri našej redislokácii reagovali veľmi rýchlo, sú profesionáli, hovoria dobre po anglicky a dokážeme sa na všetkom dohodnúť,“ dodal v septembri kpt. J. Ackermans. Túto spoluprácu ocenili už 6. mája na Sliachi aj minister obrany SR Jaroslav Naď spolu s ministerkou obrany Spolkovej republiky Nemecko Christine Lambrechtovou a ministerkou obrany Holandského kráľovstva Kajsou Ollongrenovou. Šéfky rezortov obrany Nemecka a Holandska vtedy vyzdvihli solidaritu Slovenska s Ukrajinou. Zároveň zdôraznili, že

Holandsko a Nemecko v záujme vyjadriť solidaritu Slovensku praktickými krokmi, poskytli SR pomoc v podobe systémov Patriot a ich obsluhujúceho personálu.

Futbal, lavička, tulipány

„Keďže sme hostiteľská základňa, tak spolupracujeme najmä v oblastiach logistickej podpory, konkrétne zabezpečenie ubytovania, stravovania, uskladnenia munície, materiálu, techniky, zbraňových systémov či zabezpečenie obrany a ochrany príslušníkov nemeckého a holandského kontingentu,“ konštatuje plukovník František Pytlík, veliteľ 81. krídla Sliach. Dodáva: „Samozrejme, poskytujeme vhodné priestory na ich využitie v rámci zabezpečenia a vykonávania úloh súvisiacich s ochranou a obranou vzdušného priestoru SR, ako aj denného režimu života aliančných jednotiek.“ Plukovník F. Pytlík poznamenáva, že spoločne na základni realizujú pravidelne rôzne cvičenia, vrátane simulácie možných incidentov a núdzových situácií, a to aj v rámci tvoriacej sa jednotky obrany, ochrany, zdravotníckeho zabezpečenia, požiarnej jednotky a jednotlivých úrovní spojenia a velenia. „Niekoľkokrát sme s reálnymi lietadlami simulovali vzdušné ciele na precvičovanie koalíčných postupov.“ Pravdaže, to nie je všetko. Naši Sliachania pomáhajú koalíčným hosťom so zapojením sa do rôznych spoločenských či športových aktivít, a to aj v rámci okolitých obcí. Spomenúť možno nie iba minifutbal, ale aj súťaž vo varení gulášu. Tiež spoluprácu s Duklou Banská Bystrica, kde v rámci možností využívajú športoviská. No

a nemecký kontingent zorganizoval finančnú zbierku, výťažok z nej venoval mestu Sliach na výstavbu lavičky a detského ihriska. Holandskí vojaci zase spolu s veľvyslanectvom svojej krajiny už majú v Sliachi naplánovanú výsadbu tulipánov.

V NATO to má byť takto

„Naši rotujú na Slovensko v trojmesačných intervaloch,“ ozrejmil kpt. J. Ackermans. U nemeckých kolegov to závisí aj od špecializácie, nie je to pre všetky profesie celkom rovnaké, ale počas nášho vyslania na Slovensko ťažiskovo rotujú raz za štyri mesiace. A či na našom území rátať aj s cvičeniami?

Pplk. M. König vysvetlil: „Ak myslíte na nejaké väčšie cvičenia mimo areálu základne, tak nie. Našou úlohou je ochrana vzdušného priestoru východného krídla NATO. Ťažiskový je však náš interný výcvik a posilňovanie spôsobilostí, interné postupy a procedúry precvičujeme opakovane.“

Pred začiatkom leta bola na západnom Slovensku dislokovaná aj štvrtá, americká batéria systému Patriot, ktorú navštívime inokedy. Na Sliachi sa tentoraz lúčime s našimi hosťami z Nemecka a Holandska.

„Sme veľmi spokojní. Slováci nám ako hostiteľská krajina poskytujú veľkú podporu. Ak bolo na začiatku treba viac vecí doladiť, je to pochopiteľné, pretože podobne ako sme my nemali naplánovanú redislokáciu, tak ani slovenská strana nevedela, že nastane takáto situácia. Základňa žila vo svojom režime, preto sme museli nájsť spôsob kooperácie a oceňujem, ako sme si vyšli v ústrety. Na dennej báze využívame stravovanie

a zázemie základne, zoznámili sme sa s mnohými profesionálnymi a milými ľuďmi, takže chcem aj takto slovenským ozbrojeným silám vysloviť veľké poďakovanie,“ ešte raz zdupľoval pplk. M. König. Pridal sa aj kpt. J. Ackermans. „Vo voľnom čase sme mali možnosť navštíviť niekoľko miest – Banskú Bystricu, Zvolen či Sliach. Samé dobré dojmy. No najdôležitejšia je spolupráca s vojakmi. Ak je problém, vieme diskutovať a prijať rozhodnutie. Je veľmi príjemné slúžiť tu v rámci takejto ústretovej spolupráce. Ale to je NATO. Tak to má byť.“

Pavol Vitko

Foto: nemecké a holandské ozbrojené sily, Ivan Kelement a autor

SIAF dal zbohom stíhačkám MiG-29

Na letisko Malacky-Kuchyňa sa počas posledného augustového víkendu už po druhý raz vrátili Medzinárodné letecké dni SIAF. Jedenásty ročník, ktorého hlavným programovým partnerom bolo Ministerstvo obrany SR, sa niesol aj v znamení rozlúčky so stíhacími lietadlami MiG-21 v službách slovenských vzdušných síl.

V prospech ochrany vzdušného priestoru SR odvedli MiG-y pre naše ozbrojené sily dobrú službu. Dovedna nimi naši piloti nalietali vyše 20 240 hodín pri plnení množstva cvičných a operačných úloh,“ uviedol pred symbolickým uzemnením jedenástich stíhačiek, z ktorých štyri sa predstavili na SIAF-e, minister obrany Jaroslav Naď. Dodal, že rezort obrany bude hľadať so spojencami riešenia, ako s nimi naložiť ďalej. „Za 29 rokov ľudia v kokpitoch, ako aj celý pozemný i zabezpečovací personál, odvedli pri službe MiG-29 obrovský kus práce, treba si to vážiť,“ dodal veliteľ 81. krídla Sliac plukovník František Pytlík, až do roku 2017 tiež pilot týchto stíhačiek. A keď na oblohe nad Kuchyňou symbolicky zamávali na rozlúčku piloti podplukovník Peter Lukáčik, podplukovník Dušan Tichý, major Erik Pagáč a major Branislav Kysel, fanúšikovia letectva si nepochybne spomenuli aj na podplukovníka Jozefa Dunaja, od roku 1993 prvého slovenského predvádžacieho pilota

MiG-29, ktorého nasledovali špičkoví majstri lietania, v tom čase major Ivan Húlek, major Martin Hronec, podplukovník Marián Bukovský a podplukovník Martin Kuterka.

Ozbrojené sily SR okrem dynamických ukážok dopravných lietadiel C-27J Spartan či vrtuľníkov UH-60M Black Hawk predviedli aj statické ukážky lietadiel a vojenskej techniky. Jednou z najväčších atrakcií podujatia boli dve americké stíhačky F-22 Raptor, ktoré sú označované za najlepšie nadzvukové bojové lietadlá planéty. USA na podujatí predstavili aj protiraketový systém Patriot. Návštevníkov fascinovali akrobatické ukážky českých Flying Bulls, parašutisti z Veľkej Británie či turecký Solotürk na stíhačke F-16.

„Ďakujem všetkým z rezortu obrany, civilným zamestnancom aj vojakom, ktorí so svojimi zahraničnými kolegami koordinujú tieto úžasné projekty. A ďakujem tiež Slovenskej leteckej agentúre za úžasnú prácu a spoluprácu s rezortom obrany pri úspešnej organizácii tohtoročného SIAF-u,“ ocenil minister obrany Jaroslav Naď, ktorý mal na SIAF-e aj dôležité vládne povinnosti.

Pavol Vitko, Michaela Lacková
Foto: npor. Miroslava Mindárová, SIAF

Modernizácia a dopĺňovanie

Transformáciou bývalého Úradu hlavného lekára OS SR vzniklo 1. júla v Ružomberku Veliteľstvo vojenského zdravotníctva. Jeho veliteľom a zároveň hlavným lekárom Ozbrojených síl Slovenskej republiky je brigádny generál MUDr. Roman Jantoš.

Čo sa vlastne transformáciou zmenilo?

Pre nezainteresovaného človeka okrem názvu asi nič. Z môjho pohľadu je to však zmena podstatná, pretože došlo k zásadnej zmene štruktúry. Po mojom nástupe do funkcie riaditeľa ÚHL v októbri roku 2020 prebiehala druhá vlna pandémie Covid-19 a s tým súvisiace extenzívne nasadenie OS SR vrátane vojenského zdravotníctva. Naša vtedajšia štruktúra úradu nebola ani trochu podobná ostatným veliteľstvám, čo nám spôsobovalo rôzne problémy v koordinácii činností a určovaní zodpovednosti za plnenie jednotlivých úloh. Museli sme preto operatívne zriaďovať rôzne pracovné skupiny skombinované z príslušníkov viacerých odborov ÚHL. Skrátka, základnou motiváciou zmeny bolo dosiahnuť efektívnejšie velenie a riadenie najmä v oblastiach operačného plánovania, riadenia operácií, výcviku, medzinárodnej spolupráce i spolupráce mimorezortnej s určením zodpovednosti za jednotlivé oblasti. Nová štruktúra nášho Veliteľstva vojenského zdravotníctva je tak kompatibilná s inými veliteľstvami OS SR, ale stále reflektuje naše špecifiká.

Aké zdravotnícke zariadenia sú vo vašich štruktúrach?

V zásade sme v rámci ozbrojených síl stále trochu špecifickí, lebo veliteľstvo

obsahuje aj veliteľské štruktúry, aj taktické jednotky. Preto by cieľom druhej fázy oddelenia malo byť vytvorenie priamo podriadených útvarov. Aktuálne má veliteľstvo v kompetencii budovanie rôznych nasaditeľných zdravotníckych zariadení, ale aj prevádzku stacionárnych. V našom portfóliu je najznámejšia poľná nemocnica ROLE 2E. Máme aj tím preventívnej medicíny a tím na zisťovanie infekčných nákaz, ktoré dokážu pracovať v teréne. V roku 2028 by sme mali mať aj jednotku sústredenia ranených. Je to zdravotnícke zariadenie, ktoré slúži napríklad na dočasnú hospitalizáciu pacientov pred odsunom do domovskej krajiny a je postavené skôr na činnosti sestier ako lekárov. Prevádzkujeme aj oddelenie identifikačnej databázy (tzv. biobanku), ktoré má na starosti odber a archiváciu identifikačných údajov vojakov OS SR, ako sú vzorky DNA, digitálne odtlačky prstov a panoramatické snímky chrupu. V príprave je vybudovanie dvoch ďalších poľných nemocníc tzv. ROLE 2 Basic. Ich personál sa už v súčasnosti pripravuje. Obstarané by mali byť v roku 2023 a 2025.

Čím sú iné?

Basic je základný typ nemocnice, ktorý je štandardizovaný v krajinách NATO. Pozostáva zo siedmich základných modulov. ROLE 2E má v porovnaní s ne-

mocnicou Basic rozšírené kvalitatívne i kvantitatívne parametre. Má vyšší počet lôžok vrátane lôžok určených na intenzívnu zdravotnú starostlivosť, dvojnásobný počet operačných sál či rozšírené spôsobilosti diagnostiky – napríklad CT, ktoré v nemocnici Basic nie je. S tým súvisí aj väčší počet zdravotníckeho personálu a väčší rozsah špecializácií.

A práporné povinnosti?

Tie nie sú v mojej priamej podriadenosti, ale v štruktúre pozemných, vzdušných síl, síl pre špeciálne operácie, ako i v iných zložkách OS SR a MO SR. Odborne ich riadime my. Spracúvame koncepcie, ako má povinnosť vyzeráť, koľko a akého personálu, materiálu a techniky má mať, aby plnilo úlohy, na ktoré je určené. Veliteľ vojenského zdravotníctva, ako garant pre odbornosť vojenského zdravotníctva manažuje vzdelávanie vojenských zdravotníckych pracovníkov, ich zaraďovanie do špecializácií, výkon stáží, spracúvanie obsahu odborných vojenských zdravotníckych kurzov. Tiež máme na starosti zdravotnícku logistiku pre celé OS SR, čo znamená obstarávanie liekov, očkovacích látok, zdravotníckeho materiálu a techniky, ich skladovanie, distribúciu a servis. Zodpovedáme aj za likvidáciu biologického odpadu.

Do akej miery sa darí dopĺňať počet lekárov a zdravotníckeho personálu?

Darí, ale nie dostatočne. Situácia nie je dobrá prakticky v celej Európe. Stráca sa záujem mladých ľudí pracovať v zdravotníctve. Za roky 2020 – 2022 sme síce zregrotovali 31 lekárov, ale ďalších 13 zase odišlo. Napriek prírastku 18 lekárov nám ich stále 60 chýba. O niečo lepšia je situácia u nelekárskeho zdravotníckeho personálu, ako sú zdravotné sestry, záchranári a iní zdravotnícki pracovníci. Tu je naplnenosť personálu na úrovni 81 %, čo je síce pekné číslo, ale stále nám chýba v celých OS SR na týchto pozíciách 90 ľudí.

Koľko našich medikov študuje na fakulte vojenského zdravotníctva v Hradci Králové?

Je ich 41, pričom prví dvaja by mali promovať v júli budúceho roku. Po vyradení to budú „neatestovaní“ lekári a každého z nich čaká ešte 5 rokov postgraduálneho štúdia, kým si dokončia špecializáciu (tzv. atestáciu) a až potom budú môcť byť

zaradení na funkcie k útvarom. Ročne môžeme na toto štúdium vyslať do 10 kadetov.

Vnímate ohodnotenie lekárov v porovnaní s civilným sektorom za dostačujúce?

Pred rokom či dvoma by som vám povedal, že áno. V roku 2020 boli zásadne upravené platové podmienky profesionálnych vojakov a personál sa stabilizoval. Vzhľadom na to, že je tu inflácia, nárast životných nákladov a tiež sa chystá rast miezd v civilnom zdravotníctve, máme tu prvé indikátory, že miska váh sa začína prikláňať opäť k civilnému sektoru. Ak sme totiž boli schopní v roku 2020 získať 18 lekárov a 12 lekárov v roku 2021, tak tento rok už len jedného.

Zmenou legislatívy došlo od 1. januára 2004 vo vzťahu k útvarym obväziskám k strate štatútu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a zároveň aj k ich vyradeniu zo siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Situácia zostáva nemenná alebo je zámer ju zmeniť?

Tento stav súvisí so zmenou zdravotníckej legislatívy, s takzvanými „Zajacovými“ zákonmi, nazvanými podľa vtedajšieho ministra zdravotníctva. Svoje v tom zohralo aj zrušenie Spoločnej zdravotnej poisťovne, kde boli vojaci povinne poistení. Napriek viacerým snahám sa doteraz v zásade okrem drobných kozmetických zmien nič nepohlo. Po pôsobení vojenských zdravotníkov v civilnom sektore počas pandémie covid je pochopenie našej snahy o prinavrátenie štatútu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti pre obväziská OS SR na strane ministerstva zdravotníctva aj na strane ministerstva obrany. Chcem sa touto cestou poďakovať najmä generálnemu tajomníkovi Služobného úradu MO SR Petrovi Kozákovi, ktorý v spolupráci s nami pracuje na tom, aby sme tento štatút získali späť. Momentálne sa robí analýza potrebných legislatívnych zmien, potrebných na znovuzískanie štatútu poskytovateľa.

V ktorých oblastiach plánujete investovať?

Investícií je po rokoch odkladania mnohých projektov aktuálne naplánovaných dosť. Naša nemocnica Role 2E, z ktorej väčšia časť bola nakupovaná v roku 2000, je vybavením už za zenitom. Niektoré veci sa síce menili, ale životnosť zdravotníckych prístrojov v zásade nepresahuje 10 rokov. Preto aktuálne prebieha jej revitalizácia a tento rok už bol obstaraný materiál za približne 470-tisíc eur. Popri tom sme predložili na tento rok požiadavku vo výške 2 900 000 eur na dodávku zdravotníckych prístrojov z rozpočtu ministerstva obrany. Ďalších 900-tisíc eur bude predložených začiatkom budúceho roka na dodávku nemocničného informačného systému. Okrem

rozpočtových zdrojov rezortu obrany sme ako azda jediná zložka ozbrojených síl mali možnosť čerpať aj zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Boli sme úspešní v objeme 1,5 milióna eur. Na roky 2023 a 2025 je plánovaných aj po 5 miliónov eur na obstarávanie spomenutých nemocníc ROLE 2 Basic. Prebieha aj dopĺňovanie materiálu pre tímy preventívnej medicíny a zisťovania nákaz vo výške 500-tisíc eur kombinovane z rozpočtových a mimorozpočtových zdrojov.

Kedy sa presťahuje Veliteľstvo vojenského zdravotníctva do nových objektov?

Predpokladám, že by to mohlo byť v roku 2025, hoci je tam veľa premenných. Priestory v areáli Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku, kde momentálne sídlime, sú pre nás kapacitne nepostačujúce. Komplexnou rekonštrukciou budovy bývalého sídla detského, novorodeneckého a gynekologického oddelenia ružomerskej nemocnice by sme mali získať nové priestory veliteľstva, takže aj v budúcnosti budeme sídliť v meste, ktoré je s vojenským zdravotníctvom nerozlučne späté.

„Modernizačné projekty, ktoré prebiehajú v rámci celých ozbrojených síl, zahŕňajú aj zdravotnícku techniku, ktorá veľmi chýbala.“

Ak sa kurz sanitára v núdzovom stave pre príslušníkov OS SR ukázal ako výborný prostriedok pomoci našim obyvateľom počas covidu, aké ďalšie aktivity vyvíjate v spolupráci s civilným sektorom?

Je ich viac, aj keď bežný pacient si ich možno ani nevšimne. Aj dnes máme v nemocniciach od Bratislavy až po Kráľovský Chlmec asi 150 vojenských lekárov, sestier a laborantov. Spomeniem, že počas pandémie covidu sme tiež v spolupráci s Operačným strediskom

záchrannnej zdravotnej služby SR mali v Bratislave zriadené takzvané covidové koordináčne stredisko, ktoré v prvých mesiacoch rozbíjali a riadili vojaci, až po čiastočnom upokojení situácie ho prevzalo operačné stredisko zdravotnej záchrannnej služby. Je potrebné, aby naši zdravotníci získavali skúsenosti najmä pri poskytovaní neodkladnej zdravotnej starostlivosti. Preto sa im usilujeme vytvárať podmienky aj na výkon stáží. V súčasnosti máme zmluvu o stážach uzatvorenú s Ústrednou vojenskou nemocnicou SNP v Ružomberku a Záchrannou zdravotnou službou Bratislava. Čoskoro by sme mali podpísať zmluvu aj so Záchrannou zdravotnou službou Košice a v budúcnosti by sme radi uzatvorili zmluvy aj s vybranými nemocnicami.

A medzinárodná spolupráca?

Naše veliteľstvo nominuje zástupcov do výborov a pracovných skupín hlavného zdravotníckeho orgánu Aliancie, ktorým je Zhromaždenie náčelníkov zdravotníckych služieb krajín NATO, tzv. COMEDS. V rámci bilaterálnej spolupráce máme najužšiu spoluprácu s Armádou Českej republiky. Tá je v súčasnosti v rámci Bojovej skupiny Európskej únie na rok 2023 vedúcim národom na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Momentálne prebieha v Hradci Králové certifikačné cvičenie MEDICAL MAN 2022, samozrejme, za účasti vojenského zdravotníctva OS SR. V minulosti pôsobili spoločné česko-slovenské zdravotnícke tímy napríklad v operáciách v Kosove alebo Afganistane. Úzka spolupráca je aj s krajinami V4. V roku 2018 sme v rámci slovenského predsedníctva v EÚ usporiadali prvú konferenciu zdravotníckych služieb – V4 VIMIMED. V začatej tradícii sa napriek krátkemu prerušeniu pre pandémiu covid pokračuje. V roku 2023 budeme znovu jej organizátorom my.

Aké sú hlavné zábery a očakávania Veliteľstva vojenského zdravotníctva?

Treba povedať, že modernizačné projekty, ktoré prebiehajú v rámci celých ozbrojených síl, zahŕňajú aj zdravotnícku techniku, ktorá veľmi chýbala. Napríklad v rámci projektu 8×8 sú plánované aj sanitné vozidlá, a tak to bude aj pri iných typoch nakupovanej techniky. Na roky 2023 až 2025 sú vyčlenené finančné prostriedky na projekt komplexnej zdravotníckej ochrany, čo v tomto prípade znamená obstaranie sanitných vozidiel bez balistickej ochrany. Vďaka sme aj za pomerne veľké investície do infraštruktúry, pretože si musíme priznať, že pokiaľ ide o budovy, nie vždy pracujeme v zodpovedajúcich podmienkach. Prioritou je pripraviť vojenské zdravotníctvo OS SR na nasadenie doma alebo v zahraničí čo najlepšie.

Pavol Vitko • Foto: autor

TÉMA

Ukrajina, Slovensko a svet

Keď 24. februára tohto roka Rusko vtrhlo na Ukrajinu, nielen mocipáni v Kremli, ale i mnohí západní lídri predpokladali rýchle víťazstvo „druhej najsilnejšej armády sveta“.

Avšak v bitke o Kyjev ukázal ukrajinský ľud neochvejnú vôľu aktívne brániť svoju krajinu voči agresii až do vtedy, kým útočníka nevytlačia. Odpoveď prezidenta Zelenského na ponuku o evakuáciu na tretí deň od začiatku útoku vošla do histórie: „Nepotrebujem odvoz, potrebujem zbrane“. Práve toto odhodlanie Ukrajincov brániť svoju nezávislosť postupne primälo Západ poskytovať napadnutému štátu vojenskú podporu.

Trojdňová „špeciálna vojenská operácia“ trvá už ôsmy mesiac. Rusko sa dostalo do bezprecedentnej medzinárodnej izolácie, v ktorej mu ako partneri ostali Čína, India, rozvojové krajiny a pochybné zločinecké režimy. Západ sa stmelil nielen v širokospektrálnej podpore a pomoci hrdinský odolávajúcej Ukrajine. Švédsko a Fínsko požiadali

o vstup do Severoatlantickej aliancie. Ruská agresia sa stala impulzom na modernizáciu, prezburovanie a intenzívnu vojenskú spoluprácu. Konečne sa začal boj proti rokmi nerušene šírenej ruskej propagande a jej agentom. Civilizovaný svet sa pomaly a bolestivo odstriháva od dumpingových cien ruského plynu a ropy. Kremľskí vojnoví jastrabi, túžiaci obnoviť niekdajšie sovietske impérium, síce stále odmietajú nazvať agresiu vojnou, no museli už pristúpiť k mobilizácii. A tá ukáže, akú silnú domácu podporu má dobyvačná ruská nacionalistická politika...

Svet, ako sme ho celý život poznali, zanikol. Nový sa formuje ťažko, v bolestiach, hrozbách chaosu, populistických diktátorov i ruských jadrových zbraní.

Foto: Andriy Dubčak

Spoločne aj v pomoci

V septembri 2022 sa vo Washingtone historicky po prvýkrát uskutočnili bilaterálne konzultácie na strategickej úrovni medzi ministerstvami obrany Slovenskej republiky a USA, tzv. rokovania High Level Defence Group, ktoré sa týkali aj situácie na Ukrajine.

Delegácia Slovenskej republiky, ktorú viedol štátny tajomník MO SR Marian Majer, prerokovala vo Washingtone D.C. s reprezentantami Ministerstva obrany USA súčasnú bezpečnostnú situáciu v Európe a vo svete a možnosti budovania nášho partnerstva v oblasti obrany. Takéto stretnutia umožnia pravidelné zdieľanie pohľadov na aktuálne otázky na rozhodovacej úrovni medzi Slovenskom a USA. Štruktúrovaný dialóg na vysokej úrovni je dôležitým nástrojom na posilnenie dôvery medzi partnermi a rozšírenie praktickej spolupráce. V čase, keď prebieha v susednom štáte vojna, takéto stretnutie zohráva ešte dôležitejšiu úlohu, pretože umožňuje zdieľať postoje vrcholového vedenia oboch rezortov o priebehu konfliktu, o opatreniach na posilnenie obrany či diskutovať o príležitostiach rozvoja aktivít v spoločnom záujme.

V posledných rokoch boli vzťahy medzi oboma krajinami ovplyvnené najmä spoločným nasadením v operáciách, výcvikom a cvičeniami, ako aj vyzbrojovacími projektmi. Predovšetkým išlo o nákup amerických vrtuľníkov UH-60 Black Hawk a stíhacích lietadiel F-16. Táto spolupráca sa postupne prehĺbuje a rozširuje na nové oblasti.

Ruská agresia na Ukrajine znamenala šok pre Európu a celý svet. Táto situácia si vyžiadala rýchle a rozhodné kroky na pomoc Ukrajine, ale aj na posilnenie vlastnej bezpečnosti európskych štátov najmä na východnom krídle NATO vrátane Slovenska. Slovensko však zároveň s poskytovanou pomocou prijíma opatrenia na svoju bezpečnosť. Jedným z hlavných opatrení je posilnenie obranyschopnosti prostredníctvom medzinárodnej spolupráce. USA predstavujú jedného z najdôležitejších partnerov. Američania nám poskytli batériu protivzdušného systému Patriot ako náhradu za darovaný systém S-300. Územie SR je vďaka tomuto príspevku a aj vďaka Patriotom Nemecka a Holandska chránené najmodernejším systémom protivzdušnej obrany v hodnote pol miliardy eur za batériu. USA sú zároveň prispievateľmi do Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku, ktorá spolu s ďalšími 7 bojovými skupinami na východnej hranici NATO vytvára ucelenú líniu odstrašenia voči

prípadnému ozbrojenému útoku. Spolu s príslušníkmi Ozbrojených síl SR a českými, nemeckými, holandskými a slovinskými vojakmi sa tak príslušníci ozbrojených síl USA pripravujú na obranu Slovenska. Kongres USA v súčasnosti prerokúva aj návrh na poskytnutie finančnej asistencie pre Slovensko v rámci nástroja financovania zahraničnej vojenskej pomoci (Foreign Military Financing). V prípade schválenia dostane Slovensko v prepočte na obyvateľa najväčší balík financií. Tieto prostriedky bude možné využiť na ďalšiu modernizáciu Ozbrojených síl SR.

Ruská agresia voči Ukrajine ohrozuje našu bezpečnosť a naše hodnoty demokracie a právneho štátu. Len jasný postoj a hmatateľná podpora Ukrajine ukážu, že nie sme ochotní podvoliť sa autoritárskym praktikám a vrátiť sa späť do čias, keď boli menšie krajiny len figúrky podliehajúce rozmarom väčších štátov. Je dôležité, aby podpora Ukrajine bola udržateľná a sprevádzaná rozvojom našich vlastných obranných spôsobilostí. Slovensko bude preto aj naďalej spolupracovať s USA a ďalšími partnermi s cieľom prezbrojenia Ozbrojených síl SR a modernizácie obrannej infraštruktúry našej krajiny.

Jana Kotorová

Kancelária štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR

24. február – Vojská Ruskej federácie v skorých ranných hodinách zaútočili na Ukrajinu. Príslušníci Ozbrojených síl SR boli takmer okamžite vyslaní smerom na východ

Slovenska s cieľom monitorovať dianie na štátnej hranici a zároveň na východnej hranici schengenského priestoru a pomáhať utečencom z Ukrajiny. Denne bolo nasadených približne 1 500 profesionálnych vojakov. Následne spolu s Armádou ČR zriadili príslušníci slovenských ozbrojených síl na Mokradi kontajnerové mesto pre dočasný pobyt utečencov.

24. február večer – Prvý deň invázie ruské námorné sily zaútočili na Hádí ostrov. Malý ostrov na severe Čierneho mora, južne od Odesy, bol pre Ukrajinu strategicky významný. Ostrov ostreľoval ruský raketový krížnik Moskva a hladková loď Vasilij Bykov. Podľa Kyjeva bolo na Hádí ostrove

13 členov pohraničnej stráže (podľa Ruska ich bolo 82), ktorí sa zachovali hrdinsky. Na výzvu prichádzajúcu z ruského raketového krížnika Moskva, aby sa vzdali, zareagovali: Ruská vojnová loď, choď do ... Táto veta sa stala pamätnou a symbolizuje vzdor ukrajinského ľudu proti ruskej agresii.

3. marec – Ruská armáda obsadila mesto Cherson na juhu krajiny, kľúčový prístav nachádzajúci sa na ústí rieky Dneper do Čierneho mora.

15. marec – Na Slovensku sa začala formovať posilnená Predsunutá prítomnosť (enhanced Forward Presence, eFP).

Mnohonárodnú bojovú skupinu tvoria príslušníci ozbrojených síl šiestich členských štátov Severoatlantickej aliancie (NATO) a jej vznik je reakciou Aliancie na ruskú inváziu na Ukrajinu s cieľom ešte viac posilniť východné krídlo NATO.

Vojenské dodávky

Nemožno tvrdiť, že západné zbrane začali na Ukrajinu prúdiť až od začiatku ruskej agresie na jar tohto roku. Už od roku 2014 Ukrajinci nakupovali na Západe modernú výzbroj – ručné zbrane, vrtuľníky, drony, systémy riadenia paľby či muníciu. Slovensko napríklad dodalo Ukrajine odminovacie zariadenia Božena. Od februára 2022 sa však táto pomoc zvýšila.

Spočiatku nebolo možné hovoriť o rozsiahlych dodávkach, ktoré by zásadne menili situáciu. Najmä v prvých týždňoch vojny sa Západ v dodávkach obmedzoval na ručné zbrane a nesmrtiace vojenské príslušenstvo. Medzi hlavné argumenty proti dodávaniu efektívnejších zbraní patrili strach z eskalácie konfliktu či obavy z možnosti, že systémy padnú do rúk Rusom. Západní spojenci argumentovali aj nedostatkom času na výcvik Ukrajincov na využívanie niektorých typov zbraní. Predsa sa však na Ukrajinu dostala výzbroj, ktorá umožnila viesť húževnatú obranu. Medzi najdôležitejšie patrili protitankové a protiletcké systémy, ktorých obsluhu zvládol jediný vojak. Išlo predovšetkým o systémy Stinger, Javelin či NLAW, ktoré Ukrajinci efektívne využívali proti ozbrojenej technike nepriateľa. Slovensko na začiatku vojny zaslalo niekoľko ton munície, míny či letecký benzín.

Tento opatrný postoj Ukrajina často kritizovala. Jej hlavní politickí predstavitelia od začiatku prízvukovali potrebu získať vysoko efektívne systémy, zo začiatku predovšetkým na obranu vzdušného priestoru. Aj keď vyjadrovali vďaka za partnerskú pomoc, nezriedka sa k samotným dodávkam stavali

odmerane. Prezident Zelenskij v polovici marca vo svojom pravidelnom večernom prehlásení otvorene vyčítal, že dodanou brokovnicou nemožno zlikvidovať letiacu raketu, a opätovne zdôrazňoval nevyhnutnosť uzatvoriť vzdušný priestor.

Buča otvorila oči

So správami o bojoch v extrémne náročných podmienkach v Mariupole spolu s odhalením zločinov v Buči a v ďalších oblastiach v okolí Kyjeva došlo vo väčšine krajín Západu k precitnutiu. Už deň po prvých správach o masakre sa krajiny NATO dohodli na dodávke tankov na Ukrajinu, aj keď táto dohoda nehovorila o konkrétnych počtoch ani typoch. V nasledujúcich dňoch Ukrajine postupne dodávali nové bojové systémy. Austrália na začiatku apríla dodala obrnené transportéry Bushmaster a Slovensko v tom istom období úspešne odovzdalo komplex protivzdušnej obrany S-300.

Napriek opakovaným vyhrážkam Ruska sa dodávky potrebnej techniky a výzbroje pre potreby Ozbrojených síl Ukrajiny zintenzívnili. Do Ukrajiny začali postupne plynúť viaceré typy ťažkých zbraní. Medzi prvé patrili húfnice M777 štandardného kalibra NATO 155 mm z Austrálie, Kanady a Spojených štátov amerických dodané počas apríla a mája 2022. Z Dánska, Holandska i Nórska prišli na Ukrajinu bojové transportéry na báze amerických M113. Dodávaná bola aj vyradzovaná technika sovietskych štandardov. Z Českej republiky prišli salvové raketomety RM-70, samohybné húfnice kalibru 152 mm Dana a z Poľska tanky T72. Koncom mája boli zaznamenané prvé správy o využívaní francúzskych samohybných húfnic CAESAR, a neskôr i poľských AHS Krab, amerických M109 a nemeckých Panzerhaubitze 2000. V auguste sa predalo osem samohybných húfnic Zuzana 2 zo Slovenska, ku ktorým bol zabezpečený aj výcvik personálu.

Predsa sa však vyskytli určité kolísania. Napriek vôli Dánska i Nemecka odovzdať Ukrajine bojové transportéry Piranha III resp. Marder, ako i protivzdušné systémy Gepard, k postúpeniu nakoniec nedošlo. Dôvodom bola odmietavá pozícia Švajčiarska, ktoré na tieto systémy vyrába nevyhnutné komponenty.

Jednotky sú umiestnené na leteckej základni Sliač a v Centre výcviku Lešť. Príchodom nemeckej skupiny sa 27. júna mnohonárodná bojová skupina NATO skompletizovala, pôsobí v nej približne 1 600 spojeneckých vojakov, ktorí sú spolu so slovenskými profesionálnymi vojakmi pripravení obraňovať Slovensko.

8. apríl – Slovensko darovalo Ukrajine systém protivzdušnej obrany S-300. Stalo sa tak na základe žiadosti Ukrajiny o pomoc pri výkone sebaobrány proti ozbroj-

nej agresii zo strany Ruskej federácie. Ako upozornil minister obrany Jaroslav Naď, Slovensko malo v tom čase už zabezpečenú náhradu v podobe systému protivzdušnej obrany Patriot v najmodernejšej verzii PAC 3. „Ide už o štvrtú batériu jedného z najmodernejších systémov protivzdušnej obrany – Patriot od našich spojencov, ktorými bude pokryté územie SR. V porovnaní so systémom S-300 sovietskej výroby s mi-

nimálnou možnosťou servisovania a končiacou technickou životnosťou je to skvelá správa pre Slovensko a zároveň veľká pomoc pre Ukrajinu,“ uviedol minister Naď.

8. apríl – Slovenský premiér Eduard Heger navštívil Ukrajinu spolu s predsedníčkou Európskej komisie Ursulou von der Leyenovou a šéfom diplomacie EÚ Josepom Borrellom. Premiér navštívil spolu s delegáciou zdevastovanú Buču pri Kyjeve, kde ruské vojská zanechali spúšť v podobe zničených domov, ulíc a stoviek mŕtvych civilistov. Slovenský premiér sa stretol aj s ukrajinským prezidentom Volodymyrom Zelenským a s predsedom ukrajinskej vlády Denysom Šmyhalom.

9. apríl – Slovensko sa zaviazalo poskytnúť 530 miliónov eur na podporu ukrajinských utečencov na Slovensku, pochádzajúcich z nevyčerpaných prostriedkov z eurofondov.

Dohody z Ramsteinu

Koncom apríla došlo k prvému stretnutiu na americkej základni v Nemecku Ramstein, ktoré bolo v otázke dodávky zbraní na Ukrajinu prelomové. Vďaka dohode 40 krajín došlo k vytvoreniu centrálneho systému, cez ktorý bude možné koordinovať požiadavky Ukrajiny voči Spojencom na dodanie potrebnej techniky, a ich možnosti túto techniku poskytnúť.

Druhé stretnutie na konci mája znamenalo pre Ukrajinu prísľub dodania novej techniky ďalekého dosahu. Už onedlho dorazili na Ukrajinu americké systémy HIMARS, MLRS M270 z Veľkej Británie a systémy MARS II z Nemecka.

Predovšetkým krajiny bývalého socialistického tábora naďalej zasielali aj techniku sovietskej proveniencie. Išlo predovšetkým o bojové vozidlá pechoty či tanky, ale Ukrajina postupne dostávala aj ručné zbrane, protitankové míny a iné typy výzbroje. Slovensko v tomto období zaslalo na Ukrajinu muníciu do raketometov Grad, štyri vrtuľníky Mi-17 a jeden Mi-2. V auguste došlo k dohode o zaslaní 30 kusov bojových vozidiel pechoty výmenou za 15 nemeckých tankov Leopard 2A4.

Spomenuté systémy sú neraz drahé, a nie je preto prekvapením, že Ukrajina ich získava od bohatých štátov. Ani menšie krajiny však neostávajú pasívne. Medzi najaktívnejšie patria pobaltské štáty, ktoré majú s ruskou agresiou vlastnú historickú skúsenosť. Podľa Inštitútu pre svetovú ekonomiku v nemeckom Kieli, Ukrajina získala z trojice štátov Litva, Lotyšsko a Estónsko v období do 3. augusta zbrane a vojenskú techniku rôznych typov v hodnote, ktorá celkovo prevyšuje dodávky Nemecka.

Občania ako spojenci

Všetky spomenuté dodávky sa týkali výlučne aktivity jednotlivých štátov. Za spomenutie však stojí aj občianska aktivita v niektorých krajinách. Je dobré, ak zdravý morálny kompas núti bežných občanov pomáhať Ukrajine, ktorá trpí pod ruskými bombami a raketami. Medzi najžiarivejšie príklady patrí litovská iniciatíva, na základe ktorej sa podarilo vyzbierať takmer šesť miliónov eur na zakúpenie bezpilotného prostriedku Bayraktar. Samotná Ukrajina nakúpila asi 20 takýchto systémov z Turecka. Litovská crowdfundingová kampaň pomohla Ukrajine získať ďalších niekoľko kusov.

Ozbrojené sily Ukrajiny sú litovským občanom vďačné aj za množstvo osobných terénnych automobilov s pohonom na štyri kolesá. Aj tu ide o občiansku iniciatívu, keď jednotliví občania samostatne odovzdávajú takéto automobily jednému dodávateľovi, ktorý ich opravuje a vzápätí odovzdáva na Ukrajinu bez nároku na odmenu.

Existujú aj príklady menšej, ale stále vzácnej pomoci. V estónskom meste Tartu sa každý deň organizuje spoločná výroba

maskovacích sietí pre Ukrajinu. Každý jednotlivec môže oboťovať vlastný čas a zapojiť sa do výroby sietí vhodných na prikrytie dôležitých objektov v rôznom prostredí – v lese, v stepi i v meste. Do takejto aktivity sa môžu zapojiť všetci, ktorí považujú za potrebné dať osobný vklad snahe Ukrajincov udržať si vlastnú nezávislosť.

Celý civilizovaný svet pomáha Ukrajine brániť sa ruskej agresii. Ukrajina získava mnohé rozličné bojové systémy, s ktorými sa ukrajinskí vojaci rýchlo oboznamujú a efektívne ich využívajú. Ukrajinci sú vďační za túto pomoc, avšak s dodávkami rôznych typov výzbroje prichádza aj obrovská výzva. V budúcnosti sa Ukrajina bude musieť vyrovnáť s obsluhou a údržbou rozličnej techniky, čo nepochybne zvýši celkové náklady na jej udržanie v bojaschopnom stave. Aj v tejto oblasti sa však už vedú kroky, a netreba pochybovať, že Ukrajina bude v tejto otázke úspešná tak, ako na Charkovskom fronte.

Maroš Cuník, Analytický útvar MO SR

Foto: SITA

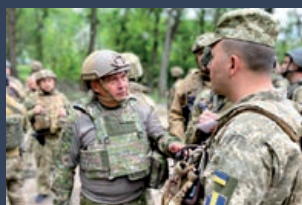
Financie smerujú na humanitárnu pomoc a zabezpečenie základných životných potrieb, podporu slovenských občanov prostredníctvom zriadenia škôlok v slovenských obciach.

14. apríl – Krížnik Moskva, kľúčová loď ruského námorníctva v boji proti Ukrajine, klesol ku dnu Čierneho mora. Podľa Kyjeva ho zasiahli 13. apríla ukrajinské protilodné strely typu R-360 Neptun a počas explózie bolo na palube približne 500 členov posádky. Požiar sa im nepodarilo uhasiť a o deň neskôr sa krížnik potopil, čo pre Rusko znamenalo významnú stratu. Kremel poprel informácie o zneškodnení raketovej lode zo strany ukrajinskej armády, podľa Ruska došlo na palube krížnika k výbuchu munície.

20. máj – Padlo juhoukrajinské prístavné mesto Mariupol', ktoré takmer 82 dní vzdorovalo okupácii ruských

vojsk. Rusko zaútočilo na Mariupol' hneď prvé dni invázie, mesto je kľúčovým námorným prístavom, vďaka ktorému Kremel mohol lepšie kontrolovať územie pozdĺž pobrežia smerom k anektovanému Krymu. Velenie ukrajinskej armády dalo 20. mája povel vojakom v obliehaných oceliarniach Azovstal', kde bola posledná bašta ukrajinského odporu v zničenom meste, aby zložili zbrane. Mariupol' a jeho obyvatelia boli takmer tri mesiace pod paľbou okupačných vojsk, bez prísunu potravín a zdravotníckych pomôcok. Mariupol' sa stal dejiskom najväčšej humanitárnej katastrofy v dejinách Ukrajiny.

26. – 29. máj – Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko sa počas návštevy Ukrajiny stretol so svojím ukrajinským partnerom, generálom Valerijom Zaluž-

Zlad'ovanie vo vzduchu

„Vzhľadom na situáciu na Ukrajine sme riešili a riešime koordináciu medzi vojenskou a civilnou leteckou prevádzkou. Týka sa to krízových opatrení v rámci aliančného systému reakcie na krízové situácie a z tohto vyplývajúcich požiadaviek na plnenie úloh spojených so zabezpečením obrany Slovenskej republiky a plánovaných úloh v prospech národných síl, ako aj síl NATO na využitie vzdušného priestoru,“ ozrejmuje riaditeľ Úradu vojenského letectva MO SR (ÚVL) Maroš Klinčák.

Maroš Klinčák

ÚVL plní okrem iného úlohy štátnej správy v oblasti koordinácie vojenskej a civilnej leteckej prevádzky. Vzhľadom na to vypracoval ÚVL pre ministra obrany návrh uznesenia vlády na prijatie nevyhnutných opatrení vo vzťahu k využívaniu vzdušného priestoru Slovenskej republiky v súvislosti s vojenským konfliktom na Ukrajine, ktoré vláda

schválila. Toto uznesenie vytvorilo rámec na ďalšie rokovania na úrovni stálej medzirezortnej komisie, pričom tieto nebudú vôbec jednoduché. Podľa M. Klinčáka ak by bol štát vo vojne alebo vojnovom stave, rezort obrany by prebral vedúcu úlohu v rámci rozhodovania o využití vzdušného priestoru Slovenskej republiky. „V takomto stave, našťastie, nie sme a ani ho nikto nechce, takže je dobré, že sme vždy dospeli ku kompromisu s civilnými partnermi.“ Podľa M. Klinčáka ide totiž o to, že ak by bola príliš obmedzovaná prevádzka pre civilných používateľov vzdušného priestoru SR, mohli by prípadne žiadať od štátu kompenzácie. „Taký scenár momentálne nie je aktuálny“.

Lietadlá spojencov

ÚVL plní aj úlohy orgánu štátnej správy vo vzťahu k prevádzke štátnych lietadiel. Konkrétne ide o odborný dozor nad prevádzkou lietadiel a letísk, údržbou lietadiel, poskytovaním leteckých navigačných služieb a licencovaním leteckého personálu. Len vlni získal ÚVL certifikát NATO ako národná autorita na letovú spôsobilosť vo vojenskom letectve. „Sme zodpovední za to, že osvedčovanie letovej spôsobilosti lietadiel v rámci našich vzdušných síl sa vykonáva v súlade s aliančnými pravidlami,“ konštatuje M. Klinčák.

Ak sa vrátíme k MiG-29, podľa M. Klinčáka hlavné aspekty letovej spôsobilosti sú garantované abonentnou zmluvou.

Vzhľadom na aktuálnu situáciu bola však udržateľnosť zmluvných podmienok abonentnej zmluvy z dlhodobého hľadiska problematická, čo má aj priamy vplyv na dlhodobé zabezpečenie podmienok na zachovanie letovej spôsobilosti MiG-ov. Preto dočasnou náhradou MiG-ov pri ochrane vzdušného priestoru, až do dodania amerických F-16, bude pomoc českého a poľského stíhacieho letectva.

„Zachovanie letovej spôsobilosti lietadiel spojencov sa realizuje podľa štandardných, aj u nás platných podmienok Aliancie, ktoré sú do veľkej miery prevzaté aj z predpisov Európskej únie. Spolu s dodržaním zmluvne potvrdených podmienok budú lietadlá Spojencov spĺňať všetky podmienky na vstup do vzdušného priestoru Slovenskej republiky.“

nym. Generál Zmeko sa oboznámil s aktuálnou vojenskou situáciou a so slovenskou delegáciou navštívil vojenské jednotky na frontovej línii v Charkovskej oblasti, kde boli svedkami ruských delostreleckých útokov na civilné obyvľia. „Odhodlanie ukrajinských vojakov, ako aj verejnosti, musí byť pre západný svet príkladom. Toto odhodlanie však samo osebe, bez dostatočnej materiálnej pomoci v podobe zbraní a munície, nemôže poraziť agresora,“ uviedol generál Daniel Zmeko.

15. jún – Minister obrany Jaroslav Naď informoval, že Slovensko bezpečne odovzdalo Ukrajine štyri vrtuľníky Mi-17, jeden vrtuľník Mi-2 a 122 mm muníciu do systému Grad, ktorých darovanie schválila vláda SR. Ako dodal minister Naď, vrtuľníky „už boli z našich ozbrojených síl vyradené a boli nahradené modernými špičkovými vrtuľníkmi UH-60M Black Hawk. Minister Naď uistil verejnosť, že Slovensku bude táto pomoc Ukrajine preplatená z Európskeho mierového nástroja.

23. august – Slovensko potvrdilo, že podporí svojho východného suseda v boji proti ruskej agresii 30 vozidlami BVP-1 zo svojich zásob. Kompenzáciou pre SR bude 15 tankov Leopard 2 A4 od Spolkovej republiky Nemecko (SRN). In-

formoval o tom minister obrany SR Jaroslav Naď spolu so štátnym tajomníkom MO SR Marianom Majerom a štátnym tajomníkom SRN Benediktom Zimmerom po podpise medzištátnej dohody.

24. august – Uplynulo pol roka od vypuknutia ruskej invázie na Ukrajinu. Slovensko poskytlo vojnu zmáhanému susedovi vojenský materiál v celkovej hodnote približne 154 miliónov eur. V rámci prepočtu na HDP Slovensku patrí 5. miesto v rebríčku krajín poskytujúcich vojenskú pomoc Ukrajine. Súčasťou slovenskej pomoci bol okrem systému

Vzhľadom na embargo podobná situácia je aj s ruskými (predtým sovietskymi) vrtuľníkmi Mi-17. „Ich generálne opravy vykonáva pre rezort obrany spoločnosť Letecké opravovne Trenčín, a. s. (LO TN). Je však nevyhnutné, aby takáto spoločnosť mala priamy zmluvný vzťah s konštrukčnou kanceláriou. V súvislosti s konfliktom na Ukrajine nie je aktuálne pre LO TN reálne mať priamy zmluvný vzťah s ruskou konštrukčnou kanceláriou. Problém sme nakoniec vyriešili alternatívne v spolupráci s českými kolegami, ale tak, aby sme postupovali podľa platných štandardov a zároveň aby sme zabezpečili kontinuitu prevádzky týchto vrtuľníkov. Riešenie spočíva v spolupráci s Českou spoločnosťou LOM Praha, ktorá spĺňa podmienky požadovaných spôsobilostí konštrukčnej kancelárie pre vrtuľníky Mi-17. Aktuálne v spoločnosti LOM Praha vykonávajú príslušníci ÚVL audit na overenie požadovaných spôsobilostí“.

Integrácia bezpilotných prostriedkov

Samozrejme, významná pôsobnosť ÚVL je aj vo vzťahu k vyšetrovaniu leteckých nehôd vojenských lietadiel, v oblasti prevencie vzniku leteckých udalostí, kontroly úrovne bezpečnosti letov a tvorby pravidiel v oblasti bezpečnosti letov. Plní však aj úlohy orgánu štátnej správy v oblasti bezpilotných lietadiel a bezpilotných leteckých systémov. Príslušníci ÚVL spolu s ďalšími špecialistami sa v posledných mesiacoch, sčasti aj pod vplyvom situácie na Ukrajine, podieľali na zabezpečení integrácie bezpilotných prostriedkov do vzdušného priestoru Slovenskej republiky. „Nastavili sme podmienky v spolupráci

s civilnými partnermi na ich činnosť tak, aby ich použitie bolo bezpečné a neohrozili inú, najmä civilnú leteckú prevádzku“.

Ochrana vlastných aj zahraničných jednotiek proti bezpilotným prostriedkom, spôsoby pôsobenia proti týmto prostriedkom a vyčleňovanie častí vzdušných priestorov na účely ochrany a zasahovania proti bezpilotným prostriedkom je aktuálne predmetom legislatívneho procesu. „V súčinnosti s Akadémiou ozbrojených síl je už špecifikovaná štruktúra výcviku operátorov bezpilotných prostriedkov. Bude ho zabezpečovať špecializované simulačné centrum akadémie slúžiace na výcvik, po úspešnom audite zo strany nášho ÚVL“.

Pavol Vitko

Bayraktar na Ukrajine

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyy sa 9. septembra v Kyjeve stretol s Halukom Bayraktarom, šéfom tureckej spoločnosti Baykar, zameriavajúcej sa na vývoj vojenských obranných zariadení a odovzdal mu ukrajinský Rad za zásluhy 1. stupňa. Zelenskyy následne oznámil, že spoločnosť postaví na Ukrajine továreň na výrobu bezpilotných lietadiel. Bepilotné lietadlá typu Bayraktar TB2 pomohli Ukrajincom zničiť už množstvo delostreleckých systémov a obrnených vozidiel ruských okupačných síl. „Hovorili sme o podrobnostiach výstavby továrne Baykar na Ukrajine a výrobe nového tovaru s použitím ukrajinských komponentov,“ uviedol Zelenskyy. Rusko, ktoré napadlo Ukrajinu 24. februára, vyjadrilo Turecku v súvislosti s predajom týchto technológií ostrý nesúhlas.

Text a foto: TASR

protivzdušnej obrany S-300, aj odminovací systém Božena, päť vrtuľníkov, munícia, palivo či ručné zbrane.

10. september – Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyy potvrdil, že ukrajinská armáda dobyla späť strategicky významné mestá na východe krajiny Izium, Kupiansk a Balaklija (dopravný uzol pri ruských hraniciach, kadiaľ Rusi trasujú zásobovanie). Počas masívnej a rýchlej protiofenzívy, ktorú Ukrajinci spustili na Rusmi okupovanom území, sa počas niekoľkých dní Ukrajincom podarilo prevziať

kontrolu nad asi 3-tisíc km² ukrajinského územia, ktoré postupne obsadzovali ruské vojská od konca februára 2022. Odvetou ruskej armády boli útoky na kritickú infraštruktúru, ktoré spôsobili výpadky elektriny vo viacerých regiónoch

na východe krajiny. Ukrajinskú bleskovú vojnu zahraničné médiá označujú za najväčší vojenský neúspech Ruska od začiatku invázie.

21. september – Prezident Ruskej federácie Vladimir Putin vyhlásil čiastočnú mobilizáciu, vďaka ktorej malo do armády nastúpiť s okamžitou platnosťou 300-tisíc záložníkov. Podľa zahraničných agentúr ide o prvú mobilizáciu od druhej svetovej vojny. Podľa nezávislého ruského denníka Novaja Gazeta pôsobiaceho v exile má byť počet povolaných až milión. Moskva tieto informácie poprela. V Rusku situácia spustila sériu protestov. „Je najvyšší čas, aby si Putin uvedomil jednu vec – tým, že začne povolávať synov ruských matiek, sa dostane do veľmi ťažkej politickej situácie a predpokladám, že to skončí zvrhnutím V. Putina ako prezidenta Ruskej federácie,“ uviedol minister obrany Jaroslav Nad'.

Michaela Lacková
Foto: TASR, SITA, OS SR

Ukrajinský H-225

VRTUĽNÍKY na ukrajinskom nebi

Zlé jazyky hovoria, že vrtuľníky nelietajú, ale sú také škaredé, že ich zem odpudzuje od seba.

Samozrejme, takto podpichujú svojich kolegov najmä piloti klasických lietadiel s pevnými nosnými plochami. Pravdou je, že bez helikoptér sa moderné bojisko nezaobíde – a dôkazom je aj vojna na Ukrajine.

Na oboch stranách rusko-ukrajinskej vojny plnia vrtuľníky všetky možné úlohy – od útokov na pozemné ciele, cez prepravu výsadkárov až po dopravu zásob na miesta, ktoré sú ťažko dostupné pozemnou cestou. Predtým, ako si ich akcie opíšeme podrobnejšie, sa pozrieme na typy helikoptér, ktoré na ukrajinskom nebi operujú.

Vzhľadom na spoločnú históriu nie je prekvapením, že na oboch stranách sú zastúpené pôvodne sovietske typy – transportné Mil Mi-8 a bojové Mi-24/35. Pred rokom 2014 sa dokonca v Rusku nevyrábali žiadne motory do helikoptér a Moskva ich odoberala z ukrajinského závodu Motor Sič v Záporoží. Keď sa po anexii Krymu tieto dodávky zastavili, na rok to úplne paralyzovalo celý export ruských helikoptér do zahraničia.

Rusko používa aj modernejšie bojové stroje Mil Mi-28 a Kamov Ka-52. Ukrajinská národná garda zasa používa na transportné účely aj 21 strojov Airbus H225. Ide o stroj, ktorý vyvinuli na konci minulého tisícročia ako Eurocopter EC225 Super Puma. Prvý let absolvoval v novembri 2000. Po tom, čo sa v roku 2015 firma Eurocopter premenovala na Airbus Helicopter, došlo aj k zmene ty-

pového označenia. Ide o dvojmotorový transportný vrtuľník pre 24 pasažierov, ktorý sa používa v civilnej aj vojenskej oblasti. Pre nás je zaujímavé, že 16 kusov si vlni objednalo aj maďarské letectvo. Ukrajina svoje stroje objednala v roku 2018.

Kým H225 je čisto transportný vrtuľník, Mi-8 rozšírené na oboch stranách sú viacúčelové a slúžia aj na útoky na pozemné ciele neriadenými raketami. Tento stroj sa vyrába od roku 1961 vo viacerých verziách dodnes a s viac ako

17 000 kusmi je to najpočetnejšia helikoptéra na svete. Stroj unesie trojčlennú posádku a 24 pasažierov. Na šiestich závesníkoch môže nosiť raketové bloky B-8V20 s 20 neriadenými raketami S-8 kalibra 80 mm.

Vystrel' a modli sa!

Práve neriadené rakety sa stali základnými zbraňami aj bojových helikoptér na oboch stranách. Všetky typy ich pritom nosili pôvodne ako doplnkovú zbraň. Staršie Mi-24 majú guľomet

Ukrajinský Mi-8

Ruský Ka-52 po núdzovom pristátí v prvý deň vojny

Ruský Mi-8 zničený

Ruský Mi-35 zničený 5. marca

kalibra 12,7 mm alebo dvojhlavňový kanón kalibra 23 mm alebo 30 mm. Okrem toho nosia štyri protitankové riadené strely 9K114 Šturm. Novšie ruské typy Ka-52 a Mi-28 sú vyzbrojené kanónom kalibra 30 mm. Prvý menovaný okrem toho môže niesť až 16 protitankových, laserom navádzaných rakiet 9K121 Vichr. Mi-28 nesie 16 protitankových rakiet 9M120 Ataka. Žiadne z týchto zbraní však v posledných mesiacoch vojny nevyužívajú. Prečo?

Ukrajinské bojisko sa pre helikoptéry stalo životu nebezpečným prostredím. Na to, aby mohli použiť kanóny alebo riadené strely, sa musia k cieľu priblížiť a zamerať ho. Tým sa však vystavujú strelbe z prenosných protiletadlových rakiet, akými sú americké Stingery či ruské Igly. Frontová línia je týmito zbraňami presýtená. Ruské vrtuľníky preto už v marci začali používať taktiku, ktorú západné zdroje opisujú ako „spray and pray“ – čiže pokrop a modli sa (aby si niečo trafili).

Vrtuľník sa pri tomto type útoku priblíži k frontovej línii maximálnou rýchlosťou a v minimálnej výške. Potom začne prudko stúpať a na vrchole stúpania vystrelí smerom na nepriateľa neriadené rakety. Po balistickej krivke im takto čo najviac predĺži dostrel, až na 5 km. Po odpálení rakiet sa okamžite otočí naspäť a zase klesne, pričom zároveň preventívne vypúšťa aj klamnú

ciele pre prípad, že by ho zameral nepriateľský vojak s prenosnou raketou. Vrtuľníky tak fungujú ako akési lietajúce raketomety, ktoré salvou pokrývajú pomerne veľkú oblasť. Výhodou je, že sa výrazne znižuje riziko vystavenia cennej helikoptéry nepriateľskej paľbe. Nevýhodou je veľká nepresnosť takéhoto typu útoku.

Na túto taktiku vzápätí prešla aj ukrajinská strana. Tá dokonca na tento účel používa aj stroje Mi-8. Ich výhodou je, že unesú až šesť blokov neriadených striel. A hoci sú nepresné, majú povzbudivý vplyv na morálku vlastných vojakov, ktorí vidia svoje letectvo v akcii. A aj v prípade, že nič netrafia, protivníka nútia aspoň zaliezť pri ostreľovaní do úkrytu.

Prísne tajné misie

Mi-8, samozrejme, slúžia aj na pôvodné transportné a výsadežové účely. Rusko ich takto nasadilo už v prvom dni vojny, keď dopravili výsadežové jednotky na letisko Hostomeľ. Tento pokus o ovládnutie základne pri Kyjeve, odkiaľ by mohol nasledovať bleskový útok na ukrajinské hlavné mesto, však Rusom nevyšiel a ich elitné jednotky tam utrpeli veľké straty.

Po spustení ukrajinskej ofenzívy v Chersonskej oblasti zas ruské Mi-8 začali voziť posily a zásoby na pravý breh Dnepra. Ukrajinci totiž pred útokom najprv vyradili všetky mosty cez rieku, aby ruské jednotky čo najviac izolovali. Aj pri výsadku v Hostomeľi, aj pri zásobovacích letoch pri Chersone sprevádzali Mi-8 po zuby ozbrojené Mi-28 a Ka-52.

Aj Ukrajinci využili svoje Mi-8 na zásobovacie a evakuačné lety. Išlo o prísne utajované misie do obklúčeného prístavného mesta Mariupol'. Ukrajinskí piloti pri nich lietali v noci 100 km nad nepriateľským územím vo výške 3 až 5 metrov nad terénom. V marci a apríli podnikli spolu sedem takýchto misií. Do Mariupolu dopravili zbrane, muníciu, lieky, komunikačné prístroje a tiež 72 vojakov, ktorí sa dobrovoľne prihlá-

sili ako posily pre obrancov. Naspäť odvážali zranených. Pri každej misii leteli inou trasou, niekedy zaleteli oblúkom až nad more. Na väčšine misií sa zúčastnili dvojice Mi-8, raz však leteli až štyri Mi-8 naraz a vtedy ich sprevádzal aj jeden Mi-24 ako palebná podpora. Rusi si však čoskoro uvedomili, že sa niečo deje a posilnili obranu. Pri piatej a siedmej misii boli zostrelené spolu tri Mi-8, potom tieto riskantné lety museli zastaviť. Najmenej dva ďalšie stroje boli pri týchto misiách poškodené, ale doleteli domov.

Spolu stratila Ukrajina najmenej osem vrtuľníkov Mi-8 a jeden Mi-14, čo je námorná verzia tohto typu. Zničené boli aj najmenej dva ukrajinské Mi-24. Spojencom Ukrajiny sa však darí tieto straty nahrádzať. USA od apríla dodali 20 kusov Mi-17, čo je exportná verzia Mi-8. Pôvodne boli určené pre Afganistan. Slovensko dodalo v júni Ukrajine štyri stroje Mi-17 a Lotyšsko v auguste ďalšie dva. Česko zasa v máji dodalo bojové Mi-24.

Rusko má s náhradou strát väčší problém. Za prvých šesť mesiacov vojny prišlo najmenej o 12 strojov Mi-8, osem bojových Mi-24/35, sedem Mi-28 a šesť helikoptér bližšie neurčeného typu. Veľmi ťažké sú straty typu Ka-52, ktorých bolo zničených už 16.

Miroslav Barič

Ukrajinský Mi-24 pôvodne český

BVP-1

ešte môžu Ukrajinu poslúžiť

Slovensko dostane 15 tankov Leopard 2A4 výmenou za 30 vozidiel BVP-1, ktoré odošle na Ukrajinu. Treba uznať, že je to pre nás výhodná výmena. Predsa len ide o stroje odlišných váhových kategórií a BVP-1 je už za zenitom, hoci ukrajinské ozbrojené sily ho ešte hojne využívajú.

Bojové vozidlo pechoty pod označením BMP-1 začali vyvíjať v Sovietskom zväze na prelome 50. a 60. rokov. Vtedajšia sovietska vojenská doktrína požadovala veľké množstvo obrnených vozidiel na prepravu pechoty k frontovej línii, väčšina existujúcich typov však nebola vhodná na moderné bojiisko. Vtedajší sovietski plánovači predpokladali, že budúca vojna bude jadrová. Používané vozidlá s otvorenou korbou by však vystavovali prepravovaných vojakov žiareniu. Mali tiež slabú výzbroj a pancier. Požadovalo sa vozidlo, ktoré by bolo možné hermeticky uzavrieť, a ktoré by záro-

veň podporovalo pechotu účinnou výzbrojou.

Výsledkom bolo práve BMP-1, ktoré malo spredu účinnú balistickú ochranu. Aby však ostalo ľahké a mohlo plávať, bola ochrana z boku a zozadu výrazne slabšia. To sa nepovažovalo za problém, pretože stroje mali útočiť masovo spolu s tankami a pechotou a ohrozenie sa predpokladalo najmä spredu. S hrozbami si mal do vzdialenosti 700 metrov poradiť kanón kalibra 73 mm vo veži a do vzdialenosti 3 000 metrov protitanková raketa 9M14 Maljutka umiestnená nad kanónom. Neskôr sa použila modernejšia raketa 9K111 Fagot. Vedľa kanóna je ešte umiestnený guľomet kalibru 7,62 mm.

BMP-1 zaradili do výzbroje v roku 1966. V roku 1967 sa rozbehla licenčná výroba aj vo vtedajšom Československu pod označením BVP-1. Oba názvy znamenali to isté, len ruské slovo mašina nahradil náš výraz vozidlo. Motory sa vyrábali v Martine, prevodovky v Hriňovej. Stroje sa kompletizovali v Detve a v Dubnici. V poslednom menovanom meste sa vyrábali aj veže s kanónom. Spolu vzniklo v slovenských závodoch vyše 17 000 BVP-1, z ktorých väčšinu vyviezli do ZSSR a iných socialistických krajín. Ďalších 20 000 kusov vyrobili v samotnom Sovietskom zväze a 3 000 v Číne.

Ide teda o skutočne masovo rozšírené vozidlo. Dodnes ich používa viac ako 50 krajín. Ich bojové nasadenie však odhalilo aj ich slabiny. Najmä v Afganistane či v Čečensku sa ukázali zraniteľné proti útokom zo zálohy a proti výbuchom mín a nástražných systémov. Je to skrátka produkt studenej vojny stavaný pre iný typ konfliktu (jadrový), ku ktorému nedošlo (našťastie). Pri správnom spôsobe nasadenia, keď z nich pechota na bojisku vysadne a budú sa navzájom sprevádzať a podporovať, však ešte môžu byť užitočné.

BVP-1

posádka: 3 + 8
dĺžka: 6,74 m
šírka: 2,94 m
výška: 2,07 m
hmotnosť: 13,2 t
hlavná zbraň: 73 mm kanón
výkon motora: 300 kW
max. rýchlosť: 65 km/h

Zatiaľ najlepší tank v našej výzbroji

Leopard 2 patrí spolu s americkými strojmi Abrams a britskými Challenger k tretej generácii západných hlavných bojových tankov. Keď ich dostaneme výmenou za vozidlá BVP-1 pre Ukrajinu, budú to bez debaty najlepšie tanky, aké kedy Slovensko malo vo výzbroji.

Všetky tri menované stroje vyvíjali zhruba naraz na konci 70. rokov minulého storočia. Leopard 2 vstúpil do služby ako prvý z nich v roku 1979. O rok neskôr ho nasledoval Abrams a v roku 1983 Challenger 1. Ďalšími západnými typmi hlavných bojových tankov sú francúzsky Leclerc a taliansky Ariete, ich vývoj bol však odlišný a vznikli neskôr.

Všetky tieto stroje sa vyznačujú jednotným kalibrom dela 120 mm, čo umožňuje používať štandardné strelivo v rámci NATO. Zaviedol ho práve nemecký Leopard 2 s kanónom Rheinme-

tall Rh-120. Jeho kvality ocenili aj Američania. Kým prvá verzia tanku Abrams mala ešte kanón kalibra 105 mm, od roku 1985 začali aj americké obrnence používať v licencií vyrábanú nemeckú zbraň kalibra 120 mm. Rovnako tak používali nemecké licenčné kanóny aj japonské a juhokórejské tanky.

Verzia Leopard 2A4, ktorú dostane aj Slovensko, je najpočetnejším variantom tanku. Vyrábala sa v rokoch 1985 až 1992 a na tento štandard upravili aj všetky stroje predchádzajúcich verzií. Spolu tak vzniklo 2 125 tankov vo verzii Leopard 2A4. Nasledujúce verzie 2A5 až 2A7 mali zlepšený pancier a dlhšiu hlavň kanóna, ktorý tak je o niečo účinnejší. Vznikli však v omnoho menších počtoch ako 2A4. Túto verziu možno na prvý pohľad rozoznať podľa kolmej čelnej steny veže, kým nasledujúce verzie majú čelný pancier veže zošíkmený.

Pri 2A4 zlepšili pancier oproti starším verziám využitím titánu a volfrámu. Tank tiež dostal nový digitálny systém riadenia streľby a automatický hasiaci systém. Keďže po skončení studenej vojny ostal Nemecku nadbytok tankov, mnoho strojov 2A4 predali do zahraničia a používa ich tak viac ako 15 krajín.

Leopard 2A4 má kanón kalibra 120 mm s dĺžkou hlavne 44 kalibrov. Na vzdialenosť 2 000 metrov je schopný preraziť 56 cm hrubý oceľový pancier.

Tank vieže 42 granátov pre hlavný kanón. Z nich je 27 v špeciálnom zásobníku v prednej časti korby naľavo od vodiča. Zvyšných 15 granátov je v pohotovosti v ľavej zadnej časti veže. Od priestoru posádky sú oddelené dvierkami. Pre prípad, že je tento zásobník vo veži zasiahnutý, je nad ním na strope veže špeciálny panel, ktorý pri výbuchu odletí. Tým sa sila explózie nasmeruje von dohora a mimo priestoru posádky. Nevybuchne tak celá veža, ako sme pri bojoch na Ukrajine často svedkami v prípade tankov sovietskej konštrukčnej školy.

Dvojstranu pripravil Miroslav Barič

Leopard 2A4

posádka: 4
dĺžka: 9,67 m
šírka: 3,75 m
výška: 2,48 m
hmotnosť: 55 t
hlavná zbraň: 120 mm kanón
výkon motora: 1 500 kW
max. rýchlosť: 68 km/h

Minister obrany SR v Kórejskej republike:

Spolupráca, mier a prosperita

Minister obrany SR Jaroslav Naď navštívil na pozvanie juhokórejského ministra obrany Lee Jong-supu krajinu, ktorá sa radí medzi štyroch ázijských tigrov.

Najdôležitejším bodom bohatého programu bolo stretnutie s ministrom národnej obrany Kórejskej republiky, historicky prvé bilaterálne rokovanie na úrovni ministrov obrany oboch krajín.

Memorandum o porozumení

Po tom, ako Jaroslava Naďa s poctami privítal juhokórejský minister národnej obrany Lee Jong-sup, obaja podpísali memorandum o porozumení, ktoré otvorí cestu ďalšej spolupráci medzi našimi krajinami a posilní slovenské obranné a bezpečnostné vzťahy s Južnou Kóreou.

„Dali sme základnú líniu nášmu vzťahu a budeme ďalej spolupracovať v oblasti kybernetickej bezpečnosti, školení, výcviku, ale najmä obranného priemyslu,“ uviedol slovenský minister. Zdôraznil, že Južná Kórea je nielen garantom bezpečnosti v regióne severovýchodnej Ázie, ale taktiež dôležitým medzinárodným bezpečnostným aktérom. „Podpisom spoločného memoranda sa upravujú podmienky našej kooperácie

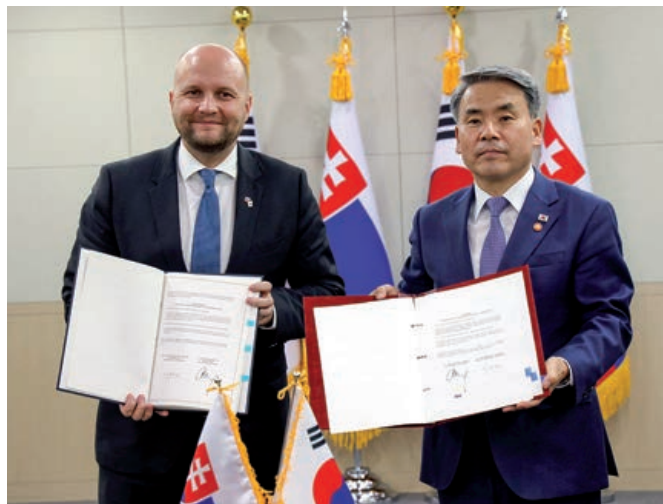
v politicko-vojenskej oblasti, čo umožní zintenzívniť vzájomnú spoluprácu v mnohých aspektoch,“ dodal J. Naď.

Ministri sa zhovárali o možnostiach využitia slovenského potenciálu v oblasti vedy a výskumu, ale aj o slovenských spoločnostiach a ich uplatnení v Južnej Kórei.

DX Korea 2022

Program pracovnej cesty odštartovala slovenská delegácia na kórejskom obrannom veľtrhu DX Korea 2022. Ide o jediné podujatie v Južnej Kórei špecializujúce sa na vybavenie pozemných síl. Jeho hostiteľom je Asociácia armády Kórejskej republiky a slovenský minister na pódium s lídrami obrany viacerých krajín podujatie slávnostne otvoril. Slovenská delegácia si prezrela zbraňové aj nezbraňové systémy, prostriedky na boj proti terorizmu, autonómne systémy a ďalšiu výzbroj.

„Nielen my, ale aj naši kórejskí priatelia vidíme potenciál na zintenzívnenie spolupráce, z ktorej môže prosperovať obranný priemysel oboch krajín. V našej delegácii sú preto viaceré slo-

Minister obrany Jaroslav Nad' na obrannej výstave DX Korea 2022

venské firmy, ktoré týmto chceme podporiť," uviedol minister Nad'.

Spolu so zástupcom náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučikom Ľubomírom Svobodom sa na veľtrhu stretol so šéfom Ministerstva pre obranné akvizície Kórejskej republiky Eom Donghwanom. Kroky slovenskej delegácie smerovali aj do expozície spoločnosti Korean Aerospace Industries (KAI), popredného juhokórejského producenta aviačnej techniky. Členovia slovenskej delegácie rokovali s prezidentom spoločnosti Kchang Goo-joungom okrem iného aj o možnom nákupe cvičných stíhačiek FA-50.

Zapojenie je kľúčové

„Kórejská firma je jedným z možných dodávateľov. Preto sme sa osobne stretli," uviedol minister Nad' s tým, že čaká na ponuky od dvoch či troch dodávateľov a rozhodnutie bude závisieť od toho, ktorá bude pre Slovensko najvýhodnejšia.

Ako minister zdôraznil, po prechode na stíhačky F-16, ktoré majú Ozbrojené sily SR dostať v roku 2024, bude potrebné zabezpečiť výcvik na kompatibilných cvičných lietadlách. Je lacnejšie robiť výcvik na vlastných strojoch, ako posilať pilotov do Spojených štátov, doplnil minister Nad'. Prezradil tiež, že otvorené sú rokovania s viacerými dodávateľmi bezpilotných leteckých prostriedkov (UAV).

Minister však zdôraznil, že dôležitú rolu pri rokovaníach o akvizíciách a budúcej spolupráci v technologickej oblasti zohráva angažovanie slovenského obranného priemyslu. Niektorí jeho predstavitelia sa tiež zúčastnili na veľtrhu DX Korea. „Máme záujem o technológie z Kórey a v prípade, že dostaneme ponuky na potrebné vybavenie a budú cenovo zaujímavé spôsobilosťami, ale aj zapojením slovenského obranného priemyslu, viem si predstaviť úspešné projekty aj s Kóreou," vysvetlil Jaroslav Nad'.

Najsilnejší moment

Počas návštevy Kórejskej republiky sa slovenská delegácia zastavila v Soule vo War Memorial Museum, ktoré približuje vojenskú históriu krajiny, predovšetkým kórejskú vojnu (1950-1953), prvý výrazný vojnový konflikt v období studenej vojny, ktorý si vyžiadala milióny obetí.

Krviprelievanie medzi komunistickou severnou Kórejskou ľudovodemokratickou republikou a Kórejskou republikou sa zastavilo v júli 1953 podpisom dohody o prímerí. Tá ustanovila vznik demilitarizovanej zóny, 248 km dlhého a 4 km širokého pásu, ktorý tvorí nárazníkové územie medzi znepriatelenými krajinami. Slovenská delegácia navštívila túto najprisnejšie stráženú hranicu medzi demokratickým Juhom a totalitným Severom na záver návštevy. Uprostred zóny sa nachádza bu-

dova, kde bolo v roku 1953 podpísané prímerie. Jej stredom prechádza demarkačná línia: jedna časť patrí Severu, druhá Juhu.

„Najstráženejšia hranica sveta medzi Severnou a Južnou Kóreou má v sebe genius loci ako žiadne iné miesto na Zemi. Človek cíti smútok, obavy, vieru v mier a strach zo šialenstva diktátora," zhodnotil návštevu demilitarizovaného územia minister Nad'. „Bol to asi najsilnejší moment, aký som vo svojej práci zažil," dodal.

Michaela Lacková

Foto: Ivan Kelement

V demilitarizovanej zóne pred budovou, kde bolo v júli 1953 podpísané prímerie medzi južnou a severnou Kóreou

Pohľad na Most, z ktorého niet návratu, kadial' v roku 1953 prechádzali vojnoví zajatci

Jubileum delostrelcov

Pri príležitosti vzniku 5. delostreleckého pluku sa v priestoroch delostreleckých kasární v Rožňave uskutočnil slávnostný nástup v prítomnosti náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka a veliteľa Pozemných síl OS SR generálmajora Ivana Pacha. Príslušníci doterajšieho 21. samohybného delostreleckého oddielu z Michaloviec, 54. raketometného oddielu z Rožňavy, ako aj novovznikajúceho 56. protitankového oddielu Rožňava boli slávnostne prepodriadení pod velenie novozriadeného 5. delostreleckého pluku.

Pod holandskou taktovkou

Príslušníci 901. ženijného práporu Sered' absolvovali výcvik vo vojenskom vyhľadávaní pod vedením inštruktorov ozbrojených síl Holandského kráľovstva. Prvá časť výcviku sa uskutočnila v objektoch ženijného práporu, druhá v priestoroch Centra výcviku Lešť. V prvej fáze výcviku ich čakalo množstvo informácií, teoretických poznatkov aj praktických úloh. Výcvik pokračoval v Lešti. Tímy prehľadávali okolie a vstupy do objektu i samotný objekt, hľadali nástrahy, ktoré im pripravili inštruktori. Cieľom jednotky je v roku 2024 certifikácia po dosiahnutí úrovne vojenského vyhľadávania INTERMEDIATE.

Výcvik vo vedení BVP

Príslušníci 13. mechanizovaného práporu v Leviciach absolvovali 13. septembra výcvik vo vedení bojových vozidiel. Cieľom bolo zdokonaľiť vodičov a veliteľov z vedenia pásových vozidiel v náročných terénnych podmienkach vo dne aj v noci. Po preverení nových vedomostí a poučení o bezpečnostných pravidlách začali praktickú časť výcviku – vedenie bojového vozidla v náročných bojových podmienkach. Precvičili si vedenie vozidla pred vjazdom do vody, plavbu, prekonávanie prekážok na vodnej hladine, výjazd z vody, vyťahovanie vozidla z vody na breh a zásady bezpečnosti pri prekonávaní vodnej prekážky. O deň neskôr sa uskutočnil výcvik vo vedení bojových vozidiel martinského 11. a nitrianskeho 12. mechanizovaného práporu. Jeho témou bolo vedenie techniky v zložitých terénnych podmienkach.

■ Veliteľské zhromaždenie veliteľa Vzdušných síl OS SR generálmajora Róberta Tótha sa 13. septembra uskutočnilo v prítomnosti náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka, hlavného poddôstojníka štábného nadrotmajstra Marcela Kaniaka, funkcionárov veliteľstva a útvarov vzdušných síl. Generál Zmeko poďakoval príslušníkom vzdušných síl za zodpovedné plnenie úloh a vybraným vojakom odovzdal ocenenia. Program pokračoval v 81. krídle Sliač slávnostným nástupom pri príležitosti Dňa slovenského vojenského letectva.

■ Zástupca veliteľa Vzdušných síl OS SR brigádny generál Ladislav Dovhun sa spolu so zástupcom náčelníka štábu plukovníkom Adolfom Uličným rozlúčil po 31 rokoch služby s náčelníkom veterinárnej služby vzdušných síl podplukovníkom Jurajom Vrbovským. Za dlhoročnú službu ozbrojeným silám mu odovzdali Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR II. stupňa.

■ Na 20. vyššom veliteľsko-štábnom kurze, ktorý na pôde Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši organizuje Centrum vzdelávania, sa od 5. septembra do 16. decembra vzdeláva 56 dôstojníkov. Študijný program je zameraný na spoločenskovednú oblasť, problematiku národnej a medzinárodnej bezpečnosti, vojenské umenie, velenie a riadenie. Výučbu zabezpečuje vedecko-pedagogický zbor akadémie, odborníci z Ministerstva obrany Slovenskej republiky, Ozbrojených síl SR a pedagógovia z Univerzity obrany Brno. V dňoch 13. až 15. decembra kurz vyvrcholí obhajobami záverečných prác.

■ Náčelník generálneho štábu Kanady, vedúcej krajiny NATO enhanced Forward Presence Battle Group Latvia generál Wayne Donald Eyre navštívil vojenskú základňu Ádaži v Lotyšsku. Pri tejto príležitosti ocenil štyroch príslušníkov bojovej skupiny RAMPART za príkladné plnenie úloh a osobné nasadenie počas uplynulých cvičení. Jedným z laureátov sa stal príslušník slovenského kontingentu poručík Michal Dančo, člen skupiny koordinácie palebnej podpory.

■ Absolventi dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorí prejavili záujem o službu v ozbrojených silách, absolvovali 12. septembra v priestoroch Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin previerky splnenia podmienok prijatia do štátnej služby. Príslušníci Personálneho úradu OS SR overili ich psychickú spôsobilosť a fyzickú zdatnosť.

■ Veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach na slávnostnom nástupe predstavil nového zástupcu náčelníka štábu Veliteľstva pozemných síl plk. Ondreja Vaška a ďalších nových príslušníkov veliteľstva, ktorí posilnia oddelenie spravodajstva a elektronického boja (kpt. Tomáš Zelenčík), oddelenie personálneho manažmentu (rtn. Matej Dežerický) a odbor BOI a KIS (rtn. Andrea Faltýnková).

■ Vstupný kurz plánovania spoločných operácií NATO IPJO sa už ôsmy raz konal ako „NATO approved“ v priestoroch oddelenia medzinárodných kurzov Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Zúčastnili sa na ňom aj vojaci z Pakistanu, Tuniska, Alžírsko, Maroka a Kolumbie.

■ Príslušníci 902. ženijného práporu Michalovce 12. a 13. septembra absolvovali výcvik v preprave po železniči. Praktická časť sa uskutočnila na železničnej stanici v Michalovciach. Cieľom bolo osvojiť si prevzatie vozňov, ich odstrojenie, navádzanie techniky na vagóny, naloženie techniky, jej bezpečné upevnenie a ozrejmiť si tiež zabezpečenie vojenského prevozu a ochranu techniky.

Rozlúčka v rodinnom kruhu

Vycvičených 52 pilotov a odlietaných viac ako 20 000 hodín. Aj tieto čísla sprevádzali rozlúčku s vojenskými stíhacími lietadlami MiG-29, ktorá sa za účasti ústavných činiteľov a súčasných i bývalých príslušníkov 81. krídla 9. septembra uskutočnila na vojenskom letisku Sliač.

Preletom, slávnostným nástupom a posledným zarovaním lietadiel sa skončilo tridsať rokov služby a ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky, nad ktorým slovenskí piloti držali ochranné krídlo 24 hodín 7 dní v týždni 365 dní v roku.

„Prišiel som, aby sme sa v úzkom rezortnom kruhu rozlúčili so stíhačkami MiG-29, ktoré nám slúžili úctyhodných tridsať rokov, a aby som osobne úprimne poďakoval všetkým vojačkám a vojakom či už pilotom, technikom alebo podpornému personálu za ich obetavú službu,“ konštatoval minister obrany Jaroslav Naď. „Hoci naše legendárne „miginy“ ostávajú zaparkované v hangároch a čoskoro ich možno predáme, ubezpečil som každého, že s nimi naďalej v Ozbroyených silách Slovenskej republiky počítame. O špičkových ľuďoch nechceme prísť.“

„Od 1. septembra 2022 vzdušný priestor SR chránia české a poľské vzdušné sily na základe Dohody o spoločnej ochrane vzdušného priestoru podpísanej na nedávnych Leteckých dňoch SIAF,“ doplnil ministra štátny tajomník Marian Majer. „Okrem momentálnych úloh sa príslušníci 81. krídla Sliač pripravujú na príchod nových stíhačiek F-16 z USA, naplánovaný v roku 2024. Veľká vďaka patrí súčasnému i bývalým veliteľom, ale taktiež všetkým príslušníkom 81. taktického krídla Sliač za prevádzku stíhačiek MiG-29 a za ich vzorné plnenie úloh súvisiacich s ochranou neba nad Slovenskom.“

Foto: Ivan Kelement

Čestná stráž Ozbroyených síl Slovenskej republiky

Po vzniku Armády Slovenskej republiky (Armáda SR, ASR) 1. januára 1993 vznikla potreba vybudovania čestnej jednotky na plnenie protokolárnych úloh. Už v marci 1993 bola zabezpečovaná protokolárna akcia slávnostného ceremonálu – inaugurácie prvého prezidenta Slovenskej republiky Michala Kováča. Dňa 1. augusta 2001 dochádza k reorganizácii zmeny, a to z Pluku hradnej stráže vzniká Čestná stráž prezidenta SR a Čestná stráž Armády SR a od roku 2022 Čestná stráž Ozbroyených síl SR v podriadenosti Posádkového veliteľstva Bratislava. Od 1. júna 2009 je Čestná stráž Ozbroyených síl SR začlenená do štruktúry reorganizovaného Veliteľstva posádky Bratislava. Čestná stráž Ozbroyených síl SR zabezpečuje štátno-protokolárne akcie vojenskými počtami pre štátnych a ústavných činiteľov SR, predstaviteľov vlád cudzích štátov, predstaviteľov Európskej únie a NATO v zmysle

pravidiel diplomatického protokolu a najvyšších predstaviteľov Ozbroyených síl SR. Plní tiež úlohy, ktoré jej vyplývajú z požiadaviek štátnej správy a samosprávy pri oslavách výročí, významných udalostí a pietnych aktov spoločenského, politického či náboženského charakteru.

Popis znaku: Znak má oválny tvar, zelené pole a čiernu bordúru. V jeho strede sú umiestnené dve strieborné skrížené šable vz. 98, ktoré vo výzbroji čestnej stráže symbolizujú jej poslanie. Na šablách je položený erb mesta Bratislavy, čo vyjadruje miesto posádky útvaru. Po obode v červenom medzikruží v kruhospise je v hornej časti strieborným majuskulným písmom názov ČESTNÁ STRÁŽ OZBROJENÝCH SÍL SR a v dolnej je uvedené miesto dislokácie BRATISLAVA. Medzi jednotlivými textami naľavo a napravo je po jednom striebornom lípovom lístku.

Dr. Imrich Purdek, PhD. • Vojenský historický ústav

Záverečné cvičenia rakúsko-uhorskej armády na východnom Slovensku v roku 1911

Oficiálna brožúra o záverečných cvičeniach vydaná rakúsko-uhorskou vojenskou správou v roku 1911.

Foto: VHA Bratislava

Tieto záverečné cvičenia prebiehali v čase eskalácie napätia medzi Nemeckom a Francúzskom (tzv. marocká kríza), zložitých vzťahov podunajskej monarchie so Srbskom a zároveň pod vplyvom rastúceho antimilitarizmu a politického anarchizmu v spoločnosti vôbec. „Manévry“ sa napriek tomu, resp. práve preto tešili mimoriadnej pozornosti panovníckeho dvora aj v tomto roku. Viacerí jeho členovia zastávajúci dôležité posty vo velení armády sa ich zúčastnili osobne vrátane následníka trónu Františka Ferdinanda d'Este.

Červení proti modrým

Na Slovensku im predchádzali napríklad záverečné cvičenia bratislavského 5. armádneho zboru, ktoré prebehli v dňoch 3. – 5. septembra 1911 v okolí Štúrova za osobnej účasti ďalšieho príslušníka panovníckej dynastie – generálneho inšpektora armády arcivojvodu Fridricha. Niektoré jednotky teda nemali veľa času na oddych a už o necelý týždeň boli odoslané na nové cvičenia do Karpát.

Každoročne organizované záverečné cvičenia rakúsko-uhorskej armády boli previerkou jej bojovej hodnoty, štábnej práce, spojenia, technologických novinek a ďalších relevantných momentov. Jedny z najväčších „manévrov“ na území Slovenska pred 1. svetovou vojnou sa konali v dňoch 13. – 15. septembra 1911 v severných regiónoch Šariša a Zemplína na hraniciach s tzv. rakúskou Haličou.

Zvolený námet cvičenia v horskom masíve vychádzal z jednoduchého teoretického predpokladu, že dve útočiacie armády severnej (červenej) strany v priebehu 11. septembra už dosiahli líniu Szczucin – Pilzno – Jaslo, pričom nepriateľská (modrá) strana predtým opustila pevnosti Przemysl a Jaroslaw. 13. septembra „pokračoval“ útok červenej armády jednak na Krakov, Myślenice a Nowy Targ, kde sa „sústreďujú“ hlavné nepriateľské sily, a jednak na líniu Gorlice – Grybów – Nowy Sącz.

Konkrétne cvičenie „červenej“ 1. armády sa za týchto všeobecných okolností a ofenzívnych úspechov „susedných“ armád týkalo postupu proti karpatským priesmykom v úseku Lupków – Dukla – Konieczna. Úlohou červenej 1. armády bolo ich prekonať a postup ďalej do vnútrozemia za situácie, keď boli viaceré železnice a telegrafné stanice v priestore operácií „zničené“.

Na druhej strane karpatských priesmykov zaujala defenzívne pozície modrá strana – 2. armáda pod velením generála pechoty Franka. Jej úlohou bolo viesť obranný boj, pričom dôležité úlohy boli pritom zverené jednotkám „domáceho“ 6. zboru, ktorého stanovište veliteľa bol zriadené v Bardejove.

Šesť armádnych zborov

Útočiacu červenú stranu (1. armáda), ktorej veliteľom bol spomínaný arcivojvoda Fridrich, tvorili dva zbory (10. a 11.) a jedna jazdecká brigáda (21.). V jej organizačnej štruktúre to predstavovalo 67 práporov pechoty, 54 guľometných oddielov, 16 jazdeckých eskadrón, 36 batérií delostrelectva (jednotky poľného, horského, ťažkého, jazdného delostrelectva a húfníc), 1 jaz-

decký guľometný oddiel, 1 cyklistickú rotu a 5 rôt ženijných.

Brániaca sa modrá strana disponovala takisto dvoma zbormi (6. a kombinovaný zbor), osobitne jednou honvédskou divíziou a takisto jednou jazdeckou brigádou. Celkovo to bolo 62 práporov pechoty, 55 guľometných oddielov, 20 jazdeckých eskadrón, 1 jazdecký guľometný oddiel, 35 batérií delostrelectva, 1 cyklistická rota a 5 ženijných rôt. Rozdiel piatich práporov pechoty bol vzhľadom na konfiguráciu terénu, ktorú využila brániaca sa stra-

Presun húfnice v Karpatoch v období 1. svetovej vojny (dobová maľba)

Portrét arcivojvodu Fridricha, ktorý sa osobne zúčastnil manévrov na východnom Slovensku v roku 1911

na vo svoj prospech, prakticky zanedbateľný.

Dovedna sa teda na manévroch zúčastnilo vojsko zhruba v sile šiestich armádnych zborov. V porovnaní s predchádzajúcimi cvičeniami boli viac zastúpené prvky moderných technológií (automobily, bicykle, guľomety).

Už 11. septembra 1911 sa začala železničná doprava trénu (vozatajstva) vyšších jednotiek zo vzdialenejších posádok do priestoru cvičení. Za nimi sa začali presúvať vlastné poľné jednotky. Napríklad banskobystrický 16. honvédskejší peší pluk prišiel do Raslavíc v dvoch železničných transportoch 14. septembra 1911 dopoludnia, kde jeho mužstvu vydali cvičné náboje a potravinové články. Nasledoval peší presun v smere Svidník. Popoludní o 15:45 v priestore Radoma pluk nadviazal prvý bojový kontakt so slabšími silami nepriateľa. O necelé dve hodiny neskôr (o 17:40) došlo k väčšej bojovej činnosti v priestore obce Rakovčík. V noci pluk natiahal telefónne vedenie z tejto obce do Mlynároviec. Nasledujúceho dňa (15. septembra) na ústny rozkaz štábného dôstojníka nadradenej divízie mužstvu o 2:30 ráno vyhlásili bojový poplach a vydali kávu. O hodinu neskôr začal peší presun pluku do Hrabovčíka. Neskôr sa jednotka ďalej presúvala v určenom smere Svidník (Jelinský vrch), ktorý dosiahla o 9:20. Potom nasledoval ďalší presun do priestoru Ladomírovej a odtiaľ, napokon, k určenej výšine pri obci Vagríneec. Tam pluk zastihlo aj „odtrúbenie“ (15. septembra 1911 o 10:33).

Po skončení „manévrov“ nasledoval postupný návrat do kasární, kam sa niektoré jednotky vrátili až 21. septembra 1911.

Vytrvalý a odolný materiál

V oficiálnej brožúre o cvičeniach, ktorú vydala vojenská správa, boli zaznamenané výlučne pozitívne informácie a dobrý dojem, ktorý z činnosti armády v nich zostal. Inak to vnímala opozičná tlač. Napríklad, české Lidové noviny vo svojom vydaní zo 14. septembra 1911 konštatovali (na základe došlých rakúskych tlačových správ) predbežne len bezvýznamné zrážky medzi oboma stranami, pričom v duchu kritického pohľadu na armádu nezabudli zdôrazniť 42 chorých, ktorí boli hospitalizovaní už v prvý deň manévrov. Orgány verejnej správy zasa svoju pozornosť zameriavali (ako obvykle v takýchto prípadoch) na škody, ktoré vojsko spôsobilo na poliach, v lesoch a intraviláne jednotlivých obcí.

Pri vyhodnocovaní činnosti výlučne zo strany armády boli, bez informovania civilného sektoru, napriek tomu abstrahované viaceré nedostatky. Ako problém sa ukázalo krčkovité zotrúvanie na plánovaných odchodoch transportov z priestoru cvičení, ktoré boli určené vopred. Napríklad 27. pešia divízia, ktorá sa v čase „odtrúbenia“ nachádzala pri Vyšnom Mirošove (severozápadná časť manévrového poľa), mala na odchod do domovských posádok určenú až 77 kilometrov vzdialenú stanicu v Humennom. Jej náčelník štábu pritom kriticky poukazoval na to, že Bardejov bol v danej situácii vzdialený len 22 kilometrov alebo Prešov 66 kilometrov. Peší pluk 34 tejto divízie sa tak do Humenného musel presunúť peši, pričom ešte 16. septembra 1911 vykonal 40 kilometrov dlhý pochod v daždi. Jednotky po skončení cvičenia mali podľa odporúčania dostať aspoň jeden deň voľna na oddych. Boli zaznamenané aj ďalšie

dopravné zmätky, napríklad trény dvoch divízií v priestore Mestisko po ukončení cvičení bezcieľne smerovali na sever, pričom ich velitelia nemali absolútne žiadne informácie o veliteľstvách svojich vyšších jednotiek, ani o priestore nocovania. Iné jednotky zasa vplyvom chýbajúcich informácií po skončení cvičení bezúčelne zaháľali na námestí v Humennom. Všeobecne sa osvedčili poľné kuchyne, hoci ich kuchári poukazovali na nutnosť variť v uzavretých priestoroch. V cvičeniach sa napriek všetkým nedostatkom ukázala vytrvalosť a odolnosť „materiálu“ (teda vojakov).

Priestor manévrov bol vzhľadom na perspektívu, teda na fakt, že sa uvedený región stal už o tri roky neskôr bojiiskom 1. svetovej vojny, vybraný správne. Počas troch dní cvičení však nebolo možné odhaliť všetky jeho potenciálne negatíva. Až pri konfrontácii s ofenzívnym tlakom ruskej armády v novembri 1914 sa napríklad ukázala slabá železničná sieť v tomto priestore (absencia rýchleho železničného spojenia Šariša so Zemplínom), rovnako slabá cestná sieť, zmätky zapríčinené premenovaním (pomadaľčením) názvov obcí a ďalšie problémy vnútorného charakteru obmedzujúce mobilitu a taktické použitie jednotiek armády.

Mgr. Peter Chorvát, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Na záverečných cvičeniach v roku 1911 boli využité aj guľomety Schwarzlose. Na snímke vidíme prípravu tejto zbrane na ostrú strelbu v kasárňach v Bratislave.

Foto: Zbierka plk. Mgr. Miloslava Čaploviča, PhD.

Jubilejný ročník

V priestoroch 905. centra špecializovanej bojovej podpory Zemianske Kostolany (bývalé Výcvikové a testovacie centrum CBRN) sa od 5. do 16. septembra 2022 uskutočnil jubilejný 10. ročník medzinárodného cvičenia Toxic Valley, ktoré patrí medzi najrešpektovanejšie a najväčšie v rámci krajín NATO.

Cvičenie sa uskutočňuje pravidelne v priestoroch unikátneho cvičiska v Zemianskych Kostolanoch. Riadiaci jubilejného 10. ročníka, náčelník RCHBO Ozbrojených síl SR plukovník Oliver Toderiška je spokojný, že na Hornej Nitre sa znova stretli odberové tímy SICA a mobilné chemické laboratóriá z Rakúska, Českej republiky, Francúzska, Nemecka, Maďarska, Talianska, Poľska, USA, Belgicka, Litvy, Slovinska a Slovenska.

Pribudli Litovci

V tomto roku sa medzi stálych účastníkov cvičenia zapojila po prvý raz aj Litva. Cvičenie podľa plk. Toderišku vytvára vhodný priestor na integráciu a hodnotenie špeciálnych schopností v oblasti RCHBO – na odber vzoriek a identifikáciu reálnych toxických látok, drog a ich prekursorov, ako aj na validáciu SOP. Zároveň poskytuje výcvikovú príležitosť, v ktorej odberové tímy plnia požadované špecifické taktické úlohy. Podmienky cvičenia umožňujú realizovať vybrané úlohy v reálnych a náročných podmienkach zodpovedajúcich aktuálnym skúsenostiam z prebiehajúcich operácií v medzinárodnom prostredí.

„Pre odborné jednotky RCHBO je možnosť využitia jedinečného výcvikového zariadenia v Zemianskych Kostolanoch s možnosťou výcviku s reálnymi toxickými látkami vynikajúcou príležitosťou preveriť svoju pripravenosť zasiahnuť v prípade potreby aj na pomoc civilnému obyvateľstvu. Z tohto

hľadiska je naše cvičisko i samotné cvičenie, dovoľm si povedať, unikátne aj v rámci NATO,“ hovorí plukovník Toderiška. Pripomína, že do scenára cvičenia sa podarilo jeho tvorcom – podplukovníkovi Róbertovi Hromadovi a majorovi Miroslavovi Labaškovi (v súčasnosti už slovenskému predstaviteľovi v JCBNR Defence COE Vyškov) zapracovať mnohé zaujímavé podnety, ktoré veru neraz potrápili účastníkov cvičenia.

Podplukovník Hromada skromne pripomína, že pri príprave scenára sa snažia, aby bol každý ročník súťaž iný. Aby bol novou výzvou pre všetkých účastníkov cvičenia. „Ani tí, čo sú u nás častejšie, sa jednoducho nemôžu spoliehať, že uhádnu zameranie jednotlivých úloh, lebo tak prebiehali v minulosti. Naším cieľom je cvičiacich naučiť premýšľať nad tým, čo robia. Nielen mechanicky odoberať vzorky. To nestačí,“ priznáva. V realite to vyzeralo tak, že pri úlohe, ktorú dostali, im chýbali niektoré informácie. Ich úlohou bolo prísť na to, či ich potrebujú a vedia získať aj bez riadiaceho stupňa cvičenia, alebo sa musia spýtať. Ak sa spýtali, dostali odpovede, ak nie, hodnotiaci tím EVAL im to zrátal.

Exit Game

V tomto roku pripravili autori scenára ako bonus sériu nápovedi v štýle hier Exit Game. Hlavná línia scenára bola známa celý týždeň. Spájala všetky scenáre v každý deň dohromady a jednotlivé nápovede, ktoré tímy získali. Postupne ich nasmerovali až do záverečného scenára, kde mali identifikovať

poslednú hrozbu a miesto, kde je ukrytá. Podplukovník Hromada vysvetľuje: „Bolo treba nájsť skryté súradnice, zoradiť látky správne podľa prchavosti. Základ úspechu tímu bol už v správnej identifikácii prvej nápovede. Úvodný scenár bol s náhradnými látkami. Munícia bola označená tak, aby ju vedeli identifikovať. Zároveň bolo na nej nastriekané slovo v cudzom jazyku. Naviedlo tím, že nás bude zaujímať počas cvičenia výparnosť látok. Ak ho správne preložili a identifikovali, tak bolo jasné, že majú nájdené vzorky zoradovať podľa klesajúcej či vzrastajúcej výparnosti. A, samozrejme, museli identifikovať konkrétnu skupinu toxických chemických látok. Čo im robilo problém? Príručka NATO na odber vzoriek vyžaduje, aby odberové SICA tímy boli schopné vykonať aj predbežnú identifikáciu. Preto museli disponovať špecifickými prístrojmi, ktoré nie všetci majú, a nielen obyčajnými detekčnými prístrojmi. Tie klasifikujú látky do veľkých skupín, napr. nervovo paralytických typu G alebo V, prípadne pľuzgierotvorné látky typu H alebo I. Práve kvalitná predbežná identifikácia by im povedala, že v skupine štyroch látok V boli všetky rozdielne látky a každá z nich mala inú výparnosť. Keby ich teda zoradili podľa výparnosti, dostali by ďalšiu nápoved.“

Aktuálny scenár

Scenár vychádzal na základe podkladov NATO, preto využívali ako odkaz na vojnu na Ukrajine aj daný jazyk. V mobilných telefónoch si museli pomocou google prekladača preložiť potrebné slová z azbuky. Jednotlivé tímy SICA (odberový identifikačný tím pre toxické chemické látky) s tým nemali väčšie problémy.

A čo najviac na jubilejnom ročníku Toxic Valley potešilo jeho riadiaceho? „Je vidieť, že mladí ľudia sa chopili šance, prinášali nové prístupy. Nejde vám to, tak treba vymyslieť, pripraviť nové postupy, improvizovať! V reálnej situácii predsa budú musieť takto postupovať. Nemám pri sebe potrebnú pinzetu? Tak si musím nejakú vhodnú pomôcku vyrobiť. Takéto invenčné konanie tímov sa mi veľmi páči... Minuloročné cvičenie po covidovej dobe sa nieslo pod heslom: New Hope (Nová nádej), v tomto roku bolo heslo: New Generation (Nová generácia). Som rád, že v priebehu cvičenia sa ukázalo využívanie nových postupov, technických prostriedkov, mnohých novátorských postupov, ktoré sú také vlastné práve pre mladú generáciu,“ spokojne konštatuje plukovník Oliver Toderiška.

Cvičenie Toxic Valley je uvedené v kalendári cvičení Severoatlantickej aliance a pripravované príslušníkmi RCHBO Generálneho štábu OS SR a 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany pozemných síl OS SR z Rožňavy. Samozrejme, s veľmi aktívnou spoluprácou príslušníkov 905. centra špecializovanej bojovej podpory Zemianske Kostolany. Podľa plukovníka Toderišku vďaka patrí predovšetkým podplukovníkovi Róbertovi Hromadovi a majorovi Miroslavovi Labáskovi z GŠ, majorovi Tomášovi Cvečkovi z veliteľstva pozemných síl, kapitánovi Michalovi Mihálikovi zo 103. prrcho Rožňava či Milanovi Tkáčovi z 905. centra špecializovanej bojovej podpory Zemianske Kostolany i kapitánovi Martinovi Turíčovovi a poručíkovi Martinovi Bednárovi, ktorí sú v spomínanej zložke na stáži.

Jozef Žiak

Foto: Jozef Žiak, pplk. v zál. Peter Sobek

31. októbra 2021 došlo k reorganizácii a premenovaniu Národného centra EOD a RCHBO Nováky, ktoré od roku 2014 bolo priamo podriadeným útvarom Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Jeho nástupcom sa od 1. novembra 2021 stalo 905. centrum špecializovanej bojovej podpory, priamo podriadené 91. ženijnému pluku v Seredi.

Zameranie a činnosť 905. centra špecializovanej bojovej podpory zostali rovnaké ako bolo zameranie NC EOD a RCHBO. 905. centrum špecializovanej bojovej podpory je v súčasnosti výcvikovým a školiacim zariadením Ministerstva obrany SR pre pyrotechnikov, špecialistov EOD, odborný muničný personál na práce s výbušninami a muníciou, ako aj pre špecialistov RCHBO na prácu s reálnymi chemickými látkami s autorizáciou na vydávanie oprávnení. Zároveň je aj autorizovaným pracoviskom pre výrobu a nakladanie s reálnymi chemickými látkami, vykonáva analýzy toxických chemických látok a vytvára operačné postupy na obnovu bezpečnosti pre rezort obrany, orgány štátnej správy a samosprávy.

Zariadenie nadväzuje na tradíciu Vojenského technického a chemického ústavu, ktorý v Zemianskych Kostolánoch vznikol v roku 1939. Počas Slovenského národného povstania v auguste 1944 sa jeho pracovníci aktívne zapojili do protinacistického odboja.

Karlove vzdychy

V priestoroch Centra výcviku Lešť, na cvičných skalách Bralce, sa 21. až 22. septembra uskutočnil jubilejný desiaty ročník medzirezortnej súťaže v skalnom lezení. Zorganizoval ho odbor špeciálneho výcviku Centra výcviku Lešť.

Podľa hlavného rozhodcu majora Igora Lišaníka je súťaž určená pre príslušníkov ozbrojených síl i mimorezortných ozbrojených zložiek. Na Lešti sa preto zišli zástupcovia Vojenských útvarov, Vojenskej polície, príslušníci Hasičského záchranného zboru (HaZZ) MV SR, Horských záchranných služieb a Polície SR. Na cvičných Bralcoch sa súťažilo v kategórii jednotlivcov v dvojčlenných lezeckých družstvách bez rozdielu pohlavia. Jednotlivé lezecké cesty mali rôznu náročnosť.

Martinov návrat

V tomto roku sa z víťazstva v súťaži napokon tešil major Martin Kamas z Výcvikového centra Hasičského a záchranného zboru v Lešti, ktorý vyliezol celkom 31 ciest a získal 338,5 bodu. Na druhom mieste bol podporučík Vladimír Plachý z OR Hasičského a záchranného zboru Prievidza, na treťom kapitán Martin Urban, ktorý bol pred rokmi, keď pôsobil v Centre výcviku Lešť vlastne organizátor a propagátor tejto súťaže. V súčasnosti pôsobí v radoch Vojenskej polície. Na štvrtom mieste bol poručík Martin Bešinský z Horskej záchrannej služby – Strediska lavínovej prevencie Nízke Tatry. Vyliezol síce väčší počet ciest, ale menej náročnejších a získal tak menší počet bodov.

Kapitán Martin Urban sa v Bralcoch objavil po štyroch rokoch. „Som rád, že sa aktivita, ktorú sme založili, ďalej rozvíja. Momentálne pôsobím v radoch Vojenskej polície a na súťaži sme štyria vojenski policajti. Všetko príslušníci skupín krízového manažmentu. Súťaž je

náročná. Pozorujem medzi jej účastníkmi dva postupy: vyliezť čo najväčší počet ciest, alebo vybrať si tie najnáročnejšie, za ktoré je väčší počet bodov. Obe riešenia majú svoje úskalia,“ priznáva kapitán Urban, ktorý by mal v ďalšom čase

pokračovať vo svojej kariére v silách pre špeciálne operácie.

„V rámci jubilejného ročníka sa zišli tri desiatky účastníkov. Oproti minulým rokom je to príjemné prekvapenie. Rovnako aj to, že sa na skalách objavili nové tváre. Medzi nimi bola aj jedna vojenská manželská lezecká dvojica. Na skalách bolo vidieť nielen vojenských policajtov, zástupcov 51. výcvikovej základne síl pre špeciálne operácie, ale aj Veliteľstva vojenského zdravotníctva či ZaNKIS,“ spokojne konštatuje major Igor Lišaník z Centra výcviku Lešť, ktorý celú aktivitu spoločne so svojimi kolegami zabezpečoval.

Manželia na lane

Poručička Simona Žiaková zo Základne nasaditeľných komunikačných a informačných systémov sa do súťaže zapojila s manželom poručikom Matejom z Veliteľstva vojenského zdravotníctva. „Na takejto súťaži sme po prvý raz. Môžeme pozorovať skúsených lezcov, ktorí získali množstvo úspechov a napriek tomu sú vždy ochotní poradiť. Prišli sme si otestovať, čo je v nás,“ hovorí Simona, ktorá práve zdolala jednu z ciest. Manžel ju pri výstupe istil pod skalou. Pri ďalšej ceste si úlohy vymenili.

Medzi lezeckými cestami sú Maslík (pomenovaná po bývalom riaditeľovi Lešte), Sukňa, Havran, Netopier, Babrák, Karlove vzdychy či Korona. Medzi najťažšie patrí Sisa s náročnosťou 9+.

Za jej zdolanie si však súťažiaci pripočíta až 40 bodov.

Major Lišaník pri odovzdávaní cien pripomenul, že skalné lezenie nie je samoučelné, ale pomáha vhodne rozvíjať spôsobilosti profesionálnych vojakov, vojenských policajtov, hasičov i záchránarov.

Jozef Žiak
Foto: autor

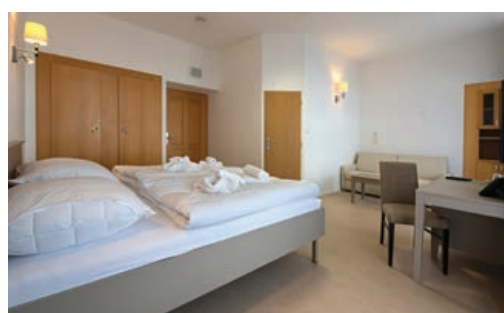

NOVINKA V POLIANKE

PROCEDÚRY PODĽA PRACOVNEJ ZÁŤAŽE

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA

KLIMATICKÉ KÚPELE ***

Hotel Granit Nová Polianka - klimatické kúpele ponúka komplexnú kúpeľnú a rehabilitačnú liečbu, zameranú na psychické a fyzické zdravie. Pacienti prichádzajúci do kúpeľov sa venujú práci, ktorá si vyžaduje istú fyzickú i psychickú záťaž aj záťažové situácie pri intenzívnych výcvikoch. Pracovná záťaž vplyva na zdravie človeka viac, ako si dokážeme predstaviť. A práve preto prichádza Hotel Granit Nová Polianka s diagnostikou a predpisom procedúr nielen podľa individuálneho zdravotného stavu, ale aj podľa pracovnej záťaže klienta.

Zámerom rehabilitačnej liečby v Granit Nová Polianka je zostaviť liečebný plán procedúr s maximálnym ohľadom. Plán rehabilitácie je zostavovaný na základe posúdenia vplyvov a pracovného prostredia pacienta.

Lekárberie do úvahy napríklad pracovné prostredie exponované vibráciami, dlhodobým zatažením, nevyhovujúcimi mikroklimatickými podmienkami, zvýšeným tlakom vzduchu, prostredie exponované nadmerným hlukom, psychickú záťaž, apod. Liečebný plán je prispôbovaný i na základe pracovného zaradenia a prostredia, ale aj zamerania v rámci vojenského útvaru. Špeciálny plán procedúr je pripravený napr. pre pozemné sily, pre vojakov vzdušných síl, vojakov síl pre špeciálne operácie, atď.

Celkový liečebný plán je vypracovaný po vstupnom vyšetrení lekárom. Všetky procedúry sú realizované pod dohľadom odborného zdravotného personálu.

Hľadáte miesto so skvelou dostupnosťou? Neďaleko hotela sa nachádza zastávka tatranskej električky, s ktorou sa pohodlne dostanete napríklad k Štrbskému plesu, do Starého Smokovca i Popradu. A ak prídete na rekreáciu autom, pohodlne ho zaparkujete na parkovisku, ktoré je hneď pri hoteli.

Nová Polianka 12
059 83 Vysoké Tatry

+421 (0) 52 7841 111
recepacia.np@granithotels.sk

VIAC O HOTELOCH GRANIT NA WWW.GRANITHOTELS.SK

Slza a vpred!

Plukovník v. v. Ivan Hůlek bol po vzniku samostatnej Armády SR v roku 1993 prvým veliteľom letky MiG-29. Na tomto lietadle sa stal v sólovej akrobacii bojových stíhačiek na International Air Tattoo Victory Air Show v anglickom Fairforde dvojnásobným držiteľom Superkings Trophy, čo sa dá prirovnať k titulu neoficiálneho majstra sveta.

Lietal Ivan Hůlek už ako malý chlapec cieľavedome s hlavou v oblakoch? „Absolútne nie. Ten chlapec po vyučovaní hodil tašku do kúta a s kamarátmi si užíval bezstarostné slobodné detstvo, od rôznych pouličných športov, až po ka-dejaké zábavky a nezbednosti. Až večer, keď ho našla niekde na košickom sídlis-ku mama, už naozaj dosť hladný bežal na večeru.“

Rolovanie a akcelerácia

Ivanov otec bol tiež profesionálnym voja-kom. Slúžil v zabezpečovacom útvare košickej Vojenskej vysokej leteckej ško-ly. Mama istý čas pracovala v ozbrojenej ochrane železníc a brat sa rozhodol slúžiť ako vojak z povolania v mechanizovanom vojsku. „Doma samá uniforma, ale pokiaľ ide o výber strednej školy, mal som úplne voľnú kartu. Napo- kon som sa pridil ku kamarátovi. Rozhodol sa pre vojenské gymnázium v Banskej Bystrici a ja som si tiež povedal, že prečo nie.“

Budúceho excelentného display pilota však lietanie nijako osobitne neoslovilo ani na strednej škole. Žiadne bezmoto-rové vetrone, nijaké padáky. Takže kedy prišla tá výhybka smerom hore? „Zhoda okolností. Pred maturitou bežala kam- paň niečo ako pred vojnou Tisíc pilotov republiky. Z nášho školského cyklu išlo na zdravotné preskúšanie štyrikrát po 25

spolužiakov, väčšina neprešla. Plán nebol splnený, otvorili ešte jedno výberko. Vtedy sme sa dohodli s niekoľkými kamarátmi, mimochodom, aj s Ľubom Svobodom, súčasným zástupcom náčelníka generál-neho štábu, že aj keď takmer netušíme, o čom to lietanie je, aj tak to skúsime.“

Ak si väčšina letcov najskôr vyskúšala menšie vrtuľové lietadlá, Ivan Hůlek začí- nal rovno v prúdových. „Bolo zvykom, že

„Mladým pilotom trochu závidím. Chcel by som vidieť ich budúcnosť v pozitívnych farbách.“

pred nástupom na košickú Vysokú vojens- kú leteckú školu absolvovali začínajúci kadeti vo vtedajšom Zväzarme základný výcvik na jednomotorových vrtuľových lietadlách. Ja som sa však s myšlienkou, že po maturite sú to moje posledné slobodné prázdniny, tomu úvodnému lietanu s úspechom vyhol. Prvé lietadlo, v ktorom som reálne vyletel do vzduchu,

bol prúdový L-29 Delfin. Dovtedy som ani nevedel či na to, aby som lietal, naozaj mám...“

O čo pomalšie bolo roľovanie, o to rých- lejšia bola nasledujúca akcelerácia. „Na základe výsledkov z Ústavu leteckého zdravotníctva som získal klasifikáciu A1 – schopný pre nadzvukové lietadlá. To však ešte nič neznamenalo. Až v 4. ro- čníku, keď sa rozhodovalo kto kam pôjde, sa v roku 1984 opäť dostalo ku slovu ka- marátstvo. S niekoľkými priateľmi sme sa dohodli, že sa budeme usilovať dostať k stíhačom do Žatca. Tamojšia základňa mala povestí nie veľmi dobre vybaveného letiska. Hovorilo sa mu Kórea. Odkazo- valo to na úroveň 50. rokov. No krajšie chvíle ako v 11. stíhačom leteckom pluku Žatec som asi nezažil,“ povie pilot, ktorý už pred presedlaním z Mig-21 na MiG-29 mal v 27 rokoch nalietaných na prúdo- vých lietadlách úctyhodných 500 hodín. Spolu si ich „zaknihoval“ viac ako dve tisícky.

Pripravenosť a ľudskosť

„Akonáhle sa pohybujete v trojrozmer- nom priestore rýchlosťami stoviek ki- lometrov za hodinu, je to o koordinácii pohybov, rýchlom rozhodovaní, dostatku skúsenosti a zmysle pre detaily,“ prízvu- kuje Ivan Hůlek, prechádzajúc z odľah- čeného tónu reči k typickej koncentrácii, s ktorou si vždy sadal do kokpitu. „Ne- môžte nič podceňiť. Začína sa to prípra- vou, neexistuje pripravenosť čiastočná. Lietadlo musíte poznať do detailov. Ak sa niečo stane, aby ste to dokázali vyhodno- tiť, rozhodnúť sa, ako riešiť situáciu,“ prí- zvukuje. Aj on sa párkrát „kopol“, kriti- ké situácie však neskrýval pod koberec. „Vždy sme ich s chalanmi analyzovali, aby sa to nestalo tiež inému“. Potom sa aj zasmeje: „Nechcem ohovárať ani pod- ceňovať, ale zažil som pilotov bývalého Sovietskeho zväzu, ktorí sa na navigačné lety pripravovali tak, že si na okraj novín napísali kurzy a časy a to im slúžilo ako navigačná príprava. S tým, že to nejako do pristátia uhrajú. To u nás neexisto- vala, snažili sme sa pod vedením star- ších kolegov o čo najväčšiu precíznosť.“

Keď sa v tejto súvislosti pýtame, aký by mal byť podľa neho dobrý učiteľ lietan-ia, pomôže si vlastnou skú- senosťou: „Niektorých som doslo- va neznášal. Stavali sa do pozície polobohov a ja som sa mal báť na čokoľvek siahnuť, aby som nebol zvrieskaný. Takto nie! Dobrý učiteľ

musí byť dobrý pilot, musí byť ústretový, aby žiaka neubíjal, ale rozvíjal. Skrátka – ľudský prístup. Moji piloti z obdobia, keď som bol inštruktorom lietan-ia aj ja, by azda vedeli povedať, či sa mi to aspoň trochu podarilo.“

Po rozdelení republiky a po dohode s budúcim veliteľom slovenského vojens- kého letectva generálmajorom Štefanom

Gombíkom pomáhal viacerým pilotom na MiG-29 ešte v Žatci preškoľovať aj on. „Na Slovensku chcelo slúžiť relatívne málo pilotov. Preto keď sme chceli preletieť a lietať na Sliachi všetkých desať dvadsaťdeviatok, museli sme niektorých kolegov rýchlo preškoliť z iných strojov.“ Z mladých pilotov, ktorí s MiG 29 napokon pristáli na Sliachi, bol Ivan najstarší. „Generál Gombík mi ponúkol funkciu veliteľa letky a ja som ju prijal.“

Drina a satisfakcia

Ak sa hneď začiatkom 90. rokov ešte federálna armáda rozhodla, že sa bude viac otvárať a prezentovať vo svete, tá slovenská v tom pokračovala. „Môj úvodný zahraničný predvážací let bol v roku 1995 Biggin Hill, čo bolo historické letisko stíhačov z druhej svetovej vojny na juh od Londýna,“ spomenie. Pravda, ešte pred ním bol prvým slovenským display pilotom MiG-29 Jozef Dunaj. „Bol som jeho dvojka, boli sme rovnako vycvičení, hoci zostavy sme mali iné. Potom sa Jozef nešťastne zranil na bicykli, dlhšie nemohol lietať a generál Gombík rozhodol, že jednotkou budem ja – a bez záložného pilota.“

Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Belgicko, Holandsko, Spojené kráľovstvo či Taliansko. Až do novembra 1999, keď musel prestať lietať zo zdravotných dôvodov, to bolo päť rokov reprezentácie Slovenska na európskom nebi. Od jari až do jesene – približne každý druhý víkend predvážal zostavu takmer na hranici možnosti svojho stroja a seba samého. Pýtame sa však, či pocítil aj závisť.

„Iste, tá sa vyskytuje skoro všade, ale ja som ju v tom čase necítil. Zrejme tiež preto, lebo ako veliteľ letky som sa rozhodol, že každý z mojich pilotov minimálne raz poletí do zahraničia so mnou. A to bolo skoro ako o život. Treba si uvedomiť, že sme nemali poriadne navigačné prístroje, že stačil drobný výpadok a ostane na oblohe slepí a hluchí. Robil som prelety na mašine, v ktorej som potom absolvoval letové ukážky. Sprevádzal ma dvojmiestny MiG-29, ktorý na leteckých dňoch slúžil ako statická ukážka. V ňom spravidla letel v pozícii navigátora plukovník Radek Peca, ktorému za všetku organizáciu a orientáciu nad Európou aj v Európe patrí obrovské poďakovanie, žiaľ, už do nášho leteckého neba. Veď okrem neho sme v tom čase ešte ani len nevedeli poriadne po anglicky. Skrátka, riziko a stres. Takže závisť – to nie.“

A motivácia? A satisfakcia?

„Motiváciou bolo čosi ukázať a najmä prezentovať Slovensko. No a keď vo Fairforde v rokoch 1995 a 1998, kde na leteckom festivale hostili cez štyri stovky lietadiel, oznámil hlásateľ, že medzi stíhačkami zvíťazil MiG-29, Slovakia, Slovak Air Force, keď vás pozvú na to ob-

rovské pódium a keď tú cenu zdvihnete nad hlavou pred všetkými účastníkmi, áno, to bolo zadosťučinenie. A pocit hrdosti. Nielen na seba, ale aj na technikov, celú základňu, naše vojenské letectvo, armádu a republiku,“ priznáva I. Húlek, ktorého za jeho úspech v roku 1995 mimoriadne povýšili na podplukovníka.

Späť na zem

Odrazu mu z ničoho nič vysadil rytmus srdcových predsiení. „Prosto, naraz začali búchať ako sa im zachcelo. V nemocnici ma reštartovali na JIS, pol roka na mne kadečo skúšali, aby nakoniec zistili, že srdce je zdravé.“ Priznáva, že ostať na zemi bolo pre neho skľučujúce. Dúfal, že sa vráti do pilotnej kabíny. No keďže lekári neprišli na to, čo stálo za jeho jedinou zdravotnou indispozíciou, do lietadla ho už nepustili, aby sa to nestalo znova. „Našťastie, krátko potom ma vyslali na Command and General Staff College v Kansase, takže som sa s tým pomaly zmieroval“. Keď sa však vrátil po 14 mesiacoch už plný energie a plánov z USA, čakalo ho tiež nepríjemné obdobie. „Nuž – personálna práca. Nevedeli, čo so mnou.“ Napokon ho na 2,5 roka vyslali na americké veliteľstvo Stred v Tampe, USCENTCOM, kde pôsobil v bunke dôstojníkov koalície krajín, ktorí sa podieľali v odbore plánovania na operácii Iracká sloboda. Nasledovala pozícia náčelníka štábu

Vzdušných síl OS SR, neskôr pôsobil vo Vojenskom výbore NATO, medzitým absolvoval viacero škôl, vrátane kurzu národnej bezpečnosti ako predstupeň k menovaniu za generála. Od roku 2011 do roku 2013 bol síce zástupcom veliteľa vzdušných síl, ale ako plukovník už mal odslúžené roky a keďže nedostal ďalšiu výnimku, odišiel do zálohy.

Vietor v plachtách

Hovorí, že teraz lieta už iba so svojím psom Bastienom a je rád, keď k nemu a manželke „priletia“ ich dve dcéry s vnúčatami. Zmysel pre precíznosť a detail pretavil do modelárstva. „Z lietadiel mám len svoje najobľúbenejšie – britský Spitfire z druhej svetovej vojny a môj MiG-29. Staviam však historické lode – veď trochu zmeny nezaškodí, či nie?“ zasmieja sa a ukazuje nám plachetnicu, ktorej vládol sir Francis Drake, najskôr protišpanielsky korzár a potom anglický viceadmirál v službách kráľovnej Alžbety v 16. storočí. To však zďaleka nie je všetko. Aj keď ho už neženú dopredu reaktívne motory, stále má vietor lietania v plachtách. Uvoľnený a kreatívny, no zároveň so schopnosťou maximálne sa koncentrovať, plánovať a plniť úlohy, s potenciálom prevziať zodpovednosť a rozhodnúť sa, s organizačným talentom a vôňou kamarátskej človečiny, dostal v roku 2015 ponuku stať sa výkonným riaditeľom Medzinárodných leteckých dní. „Generálny riaditeľ SIAF Hubert Štoksa ma oslovil aj preto, lebo som bol dva roky šéfom organizačného výboru za ozbrojené sily. No absolútne som nevedel, do čoho idem. Ani zďaleka to nie je ako v armáde, kde podľa pridelených financií, vyčlenenej techniky a vojakov dáte rozkaz a bude to podľa neho. Je to nekonečná práca s ľuďmi, z ktorých je každý iný, ale poväčšine ich spája to, že sú, takpovediac, milo vojensky nedisciplinovaní. To však vždy spoločne zvládneme, naše problémy sú nepodstatné. Rozhodujúca je finálna prezentácia letectva a spokojní návštevníci.“

Je veľmi rád, že na posledný SIAF sa podarilo zaradiť aj rozlúčku s MiG-29. „Počas leteckých dní som vždy na riaditeľstve, aby som vedel riešiť akýkoľvek krízový stav. Teraz som zhodou okolností čakal v Kuchyni pri roľovacej dráhe českú ministerku Janu Černochoví, keď popod symbolickú rozlúčkovú vodnú bránu roľoval náš posledný MiG. Aj keď som si myslel, že po 22 rokoch, ako som posledný raz vyliezol z tej mašiny, ma to nemôže rozhádzať, pravda bola iná. Priznávam, začal sa mi zadrhávať hlas a ukvapla aj slza.“

Vie však, že život ide ďalej: „Prídu nové stroje, mladým pilotom trochu závidím. Chcel by som vidieť ich budúcnosť v pozitívnych farbách, len aby bolo dosť financií a personálu, aby mohli F-16 využívať naplno,“ povie jeden z nestorov stíhacieho letectva samostatnej Slovenskej republiky. Býva v Sliachi a aj preto dodáva: „Dúfam, že sa na ne budem čoskoro pozeráť keď mi budú lietať ponad záhradu. Čím viac golierov na košeliach prederiem od toho pozerania hore, tým lepšie. A nehovoriac o tom, že sa na ne už všetci tešíme na našich leteckých dňoch.“

Pavol Vitko

Foto: archív I. H. a autor

Cintorín v Ladomirovej

Vo štvrtok 15. septembra 2022 prišla oficiálna facebooková stránka Veľvyslanectva Ruskej federácie na Slovensku s bombastickým odhalením, v ktorom tvrdí, že vojenský cintorín z prvej svetovej vojny v obci Ladomirová, kde mali byť údajne pochovaní príslušníci ruskej cárskej armády, bol zhanobený a zničený. Pridala aj fotografie, ktoré ukazujú vytrhané betónové obruby hrobov.

Túto informáciu okamžite prebralo viacero známych dezinformačných skupín a stránok a niektoré osobnosti spoločenského a politického života. Používatelia sociálnych sietí v statusoch a v komentároch odsudzovali „barbarský čin“, „akt fašizmu“, „hanobenie pamiatky osloboditeľov“. Skutok prisudzovali tým, ktorí „nenávidia všetko ruské, slovanské“ a spájali udalosť s aktuálne prebiehajúcou vojnou na Ukrajine a našim členstvom v NATO. Nechýbali ani emotívne prejavy, napríklad „ako by sa vám páčilo, keby po hroboch vašich predkov prechádzal bager“?

Príbeh prebrali aj ruské štátne médiá, ktoré ho domácomu publiku predstavili v kontexte odstraňovania a presúvania sovietskych vojnových pamätníkov v Poľsku a na Ukrajine. Starosta obce čelil vyhrážkam ublíženia na zdraví a dokonca aj smrti.

Súčinnosť odhalila pravdu

Vďaka úzkej súčinnosti príslušných zložiek ministerstva obrany, ministerstva vnútra, samosprávy a občianskeho sektora sa podarilo vo veľmi krátkom čase klamstvo zachytiť a predložiť verejnosti pravdu. Predovšetkým, nie je vôbec istá identita pochovaných. Podľa dobových zdrojov, ktoré sa zachovali len v útržkoch, ide zrejme najmä o príslušníkov rakúsko-uhorskej armády padlých v rokoch 1914 – 1915 v bojoch v Karpatoch. Ako ruský sa začal cintorín označovať až neskôr. Ako väčšinu pietnych miest z prvej svetovej vojny ho v období komunizmu štát zanedbával a ignoroval. V roku 2014 bol čiastočne rekonštruovaný aj s pomocou Veľvyslanectva Ruskej federácie. Rekonštrukcia však nebola vy-

darená. Betónové obruby okolo hrobov sťažovali údržbu a rozpadali sa. Preto sa obec v roku 2022 rozhodla urobiť ďalšie úpravy a cintorín priblížiť pôvodnému stavu, v akom bol vybudovaný v medzivojnovom období a nechala odstrániť poškodené betónové obruby hrobov.

Anatómia hybridnej operácie

Ruská propaganda použila viacero osvedčených nástrojov. Ich stručný opis nám pomôže pochopiť aj vlastné nedostatky, ktoré nás oslabujú a znižujú našu odolnosť voči podobným vplyvom.

1. Prekrytie aktuálnej situácie

V čase rozpútania hystérie okolo cintorína v Ladomirovej boli odhalené masové hroby obetí ruskej agresie v ukrajinskom Izjume. Dá sa predpokladať, že v prípade Ladomirovej išlo o súčasť širšej operácie, ktorá má odvrátiť pozornosť verejnosti od tohto vojnového zločinu.

2. Hra na emócie

V našom kultúrnom priestore je bezdôvodné narušenie pietneho miesta tabu. Akékoľvek, aj ľživé tvrdenie, že k takému konaniu dochádza, vyvoláva v spoločnosti hnev a odsúdenie.

3. Využitie slabých miest

Časť populácie má len obmedzené znalosti histórie, čo vedie k tomu, že diskutujúci si často zamieňali padlých rus-

kých vojakov z prvej svetovej vojny s vojakmi Červenej armády, ktorí v rokoch 1944 – 1945 oslobodzovali územie Československa.

4. Rusofília

Iracionálny pocit spojenia s ruským národom a sentimentálne väzby k Rusku vyvolávajú v časti spoločnosti hnev voči všetkým, kto Rusku a Rusom ubližujú alebo by mohli ubližovať.

Z týchto a ďalších ingrediencií dokázala ruská propaganda s pomocou viacerých vedomých i nevedomých domácich spolupracovníkov vytvoriť produkt, ktorý úspešne predložila slovenskej verejnosti. Napriek rýchlemu konaniu štátnych orgánov a vysvetleniu pomerne triviálnej pravdy, naratív o tom, že na Slovensku sa ničia hroby ruských/sovietskych vojnových hrdinov, vo virtuálnom priestore prežije ešte dosť dlho a vo vhodnom momente môže byť znovu použitý.

Ruská propaganda by nebola na Slovensku účinná, ak by nevyužívala naše vlastné slabosti a nevedomosti. Okrem budovania kapacít na jej odhaľovanie je nevyhnutné pracovať aj na tom, aby sa jej potenciálni prijímatelia naučili sami rozoznať pravdu, ktorá v prípadoch, ako je tento, stála naozaj priamo pred nimi.

Fakty o tom, ako to bolo s vojenským cintorínom v Ladomirovej, sa dozviete na stránkach Klubu vojenskej histórie Beskydy www.kvh-beskydy.sk

Michal Ďurman

Odbor pre hybridné hrozby
a strategickú komunikáciu

Rok 2007

Rok 2019

Cintorín v Ladomirovej
v septembri 2022

Cintorín v Ladomirovej,
stav v roku 1990

MILITARY ENGLISH

BLITZKRIEG

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Yan Boechat/VOA

According to Britannica.com, blitzkrieg (German for “lightning war”) is a military tactic calculated to create psychological shock and resultant disorganization in enemy forces through the employment of surprise, speed, and superiority in **materiel** or firepower. The term is most commonly associated with Nazi Germany during World War II, but elements of blitzkrieg have been used both throughout history and in present-day conflicts. In modern military doctrines, the “lightning” nature of blitzkrieg warfare **relies** on a combination of technology, weaponry and force maneuverability bringing upon the enemy a series of quick and decisive short battles before it could respond in force. Tactically, blitzkrieg is a coordinated military effort by tanks, motorized infantry, artillery and aircraft, to break through the opponent’s defenses. Blitzkrieg is as much a psychological tool as it is a military move, designed to **strike fear** into the hearts of the opposing soldiers, **disrupt** their **morale** and force them to **flee** the battlefield.

The tactics was successfully employed in early September 2022 in Eastern Ukraine, when Russian military forces suffered heavy losses in a Ukrainian counteroffensive that resulted in over 300 pieces of important Russian military hardware destroyed, damaged or captured. Ukrainian reports claimed Russian troops were fleeing east to the Russian border in whatever transport they could find. “These Russian losses are the accumulation of a **multitude** of existing problems that are now colliding head-on with a Ukrainian military that has been patient, methodical and **infused** with billions of dollars of the Western military equipment that Russia cannot match,” said CNN in its report admiring the bold move made by Kiev.

According to sources familiar with the situation on the ground, Ukraine’s armed forces employed HIMARS and other Western systems to attack Russian ground lines of communication in Kharkiv and Kherson, and to take out key large Russian arms depots near rail lines well back of the front lines. This meant Russia had to use trucks to **disperse** artillery pieces and am-

munition to smaller depots, making it more difficult to distribute. When the ground offensive began, Russia could not bring appropriate firepower **to blunt** the Ukrainian advance because its artillery was so dispersed. The quick Russian retreat has enabled Ukraine to capture Russian arms, ammunition, fuel and supplies. However, military experts remain cautious not to **overestimate** the developments: “The Ukrainians have won a significant victory, but there is still a war to be won,” commented retired Army Major General Mick Ryan on Twitter.

QUESTIONS:

1. Ako definujeme HIMARS?
2. Aký typ streliva používa tento systém?
3. Čím je pre Ukrajinu tento systém dôležitý/klúčový?

GLOSSARY

- **materiel** /məˈtɪriːəl/ – (vojenský) materiál, vybavenie;
- **relies** /riˈlaɪz/ – spolieha sa, opiera sa;
- **strike fear** /straɪk fɪr/ – nahnať strach;
- **disrupt morale** /dɪsˈrʌpt məˈræl/ – podkopať, rozložiť morálku;
- **flee** /fli/ – zutekať;
- **multitude** /ˈmʌltəˌtʊd/ – veľké množstvo, hromada;
- **infused** /ɪnˈfjuzd/ – nadotovaná;
- **disperse** /dɪˈspɜːs/ – roztrúsiť, rozmiestniť;
- **to blunt** /tuˈblʌnt/ – otupiť;
- **overestimate** /ˌoʊvəˈrɛstəˌmeɪt/ – preceňovať.

Vážená redakcia,
ďakujem Vám za veľmi pekný a pútavý mesačník Obrana, ktorý vždy čítam odzadu. Najradšej v ňom mám totiž históriu. Predovšetkým ak sa týka Slovenského národného povstania. Pokračujem zamysleniami vojenského psychológa a duchovného. Zbrane preskakujem. Už od druhej svetovej vojny som radšej, keď ich nevidím, preto tieto strany v časopise prenehávam iným. O to viac ma teší, keď si prečítam informácie z podujatí, ktoré robí ministerstvo obrany a armáda pre deti a mládež. V auguste ste o tom písali napríklad v článku Vojaci v pozadí detských branných dní alebo Rožňavskí vojaci pre deti z domovov. Z toho mám naozaj veľkú radosť. Možno sa raz podarí, že tak ako sa mladým v oblasti vojenskej histórie či brannej prípravy snažíte venovať vy, spoja sa sily. Koordinované v trojici sa

budú v tejto oblasti mládeži venovať ministerstvá obrany, školstva a náš Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Dovtedy držím palce, želim Vám všetko najlepšie a teším sa na ďalšie Obrany. No nesmiem zabudnúť, že vojakom som veľmi vďačná za to, že bývajú súčasťou pietnych podujatí a že pomáhajú ľuďom v krízových situáciách. Cítim sa pri nich hrdá a v bezpečí.

Anna Bergerová

Pani Bergerová od začiatku jesene 1944 asistovala ako ošetrovateľka doktorovi Jozefovi Dolinovi na severovýchode Slovenska v partizánskom zoskupení Čapajev. K partizánskomu odišla po predchádzajúcej ilegálnej činnosti aj jej mama a sestra. V odboji boli tiež jej dvaja bratia. Jeden z nich v protifašistickom boji za slobodu padol.

Vaše starosti na našu hlavu

Mám dve očkovania proti covidu. Mal by som sa dať očkovať aj proti chrípke?

Očkovanie je dnes považované za najúčinnnejší spôsob prevencie infekčných ochorení. Napriek tomu, že očkovanie je v posledných rokoch kontroverznou témou, existuje vedecký konsenzus, že vakcíny sú bezpečné a účinné. Účinnosť a bezpečnosť očkovacích látok (vakcín) dostupných v SR je overená Európskou liekovou agentúrou.

Jesenné mesiace a nastupujúca zima sú charakterizované ochladzovaním vonkajšieho prostredia a väčšou koncentráciou osôb v interiéroch, čo vytvára priaznivé podmienky pre šírenie vírusových ochorení prenosných vzdušnou cestou. Medzi takéto respiračné vírusy patria napr. respiračný syncytiálny vírus, rinovírus, parainfluenza, vírus chrípky A a B ale aj koronavírus SARS-CoV-2. Proti chrípke a ochoreniu Covid-19 existujú dostupné očkovacie látky, ktorých úlohou je zmierniť priebeh týchto ochorení a minimalizovať vznik závažných zdravotných komplikácií.

cií, dlhotrvajúcich následkov a úmrtí. Chrápka je vysoko nákazlivé vírusové ochorenie, ktoré nepostihuje len dýchacie cesty, ale prakticky ide o celkové postihnutie organizmu. Často sa za chrípku považujú aj bežné akútne respiračné infekcie vyvolané nechripkovými vírusmi. Ak sa chcete chrániť, odporúča sa dať sa proti chrípke zaočkovať každý rok pred začiatkom chrípkovej sezóny.

Ochorenie Covid-19 môže mať mierny, ale aj veľmi závažný klinický priebeh, môže spôsobiť dlhodobé poškodenie zdravia až smrť. Boli vyvinuté účinné očkovacie látky, ktoré bránia vzniku komplikácií a úmrtiam na toto ochorenie. Očkovanie profesionálnych vojakov je stanovené Opatrením vedúceho hygienika Ministerstva obrany SR k očkovaniu v rezorte obrany, ktoré je realizované v praxi. Očkovanie je jediný účinný spôsob boja proti prenosným ochoreniam.

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie

IB News

- Slovensko je piata najmenej digitalizovaná krajina v Európskej únii, ukazuje najnovšie hodnotenie Európskej komisie. Na prvých priečkach sa umiestnili Fínsko, Dánsko, Holandsko a Švédsko. „Hoci Slovensko v uplynulom roku dosiahlo určitý pokrok vo všetkých oblastiach, najmä pri ukazovateľoch hlavného internetového pokrytia a zavádzania dátovej konektivity, zlepšenia neboli dostatočné na to, aby Slovensko udržalo krok s priemerom EÚ,“ hodnotí Európska komisia. Apeluje na zlepšovanie digitálnych zručností celého obyvateľstva – od žiakov základných škôl po dospelých. Za priemerom zaostáva miera využívania pokročilých digitálnych technológií v podnikoch i digitálne verejné služby.
- Žiadne znalosti a zručnosti o kybernetickej bezpečnosti nemá 12,7 % Slovákov. Až 33,4 % ich hodnotí ako slabé, 45,1 % respondentov si myslí, že má o ky-

berbezpečnosti priemerné znalosti. Len 8,8 % ich považuje za vysoké, pričom muži sa za skúseného používateľa označovali omnoho častejšie ako ženy. V domácnostiach sa najviac používa mobil s prístupom na internet. Platí to pre 90,5 % respondentov. Viac ako šesť hodín mobil používa 22,8 % opýtaných, ďalších 22,2 % ho používa tri až šesť hodín denne.

- NATO vyšetruje únik údajov, odcudzených dodávateľovi rakiet. Medzi súbormi, ktoré údaje patrili obchodníkovi s obranným materiálom z EÚ, sú aj dokumenty týkajúce sa ukrajinských zbraní. Spoločnosť MBDA Missile Systems, ktorá sa zaoberá integrovanou obranou a sídli vo Francúzsku, priznala, že údaje z jej systémov sú súčasťou súboru, ktorý podvodníci predávajú na hackerských fórach.

koлектів Сектора інформаційної безпеки, ZaSKIS

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook
Ministerstva obrany SR

Facebook
Ozbrojených síl SR

Youtube kanál
Ministerstva obrany SR

Youtube kanál
Ozbrojených síl SR

Instagram
Ministerstva obrany SR

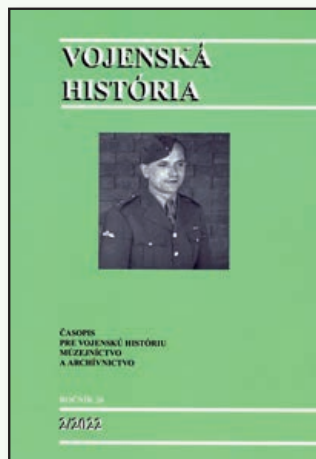

Instagram
Ozbrojených síl SR

Twitter
Ministerstva obrany SR

Vojenská história

V druhej polovici leta 1915 absolvoval desiatnik Alexander Galbavý z Detvy v rámci leteckej rotý Filk 10 svoje prvé lety na východnom fronte. Z nich najdramatickejší bol ten z 25. augusta. Za takmer štyri hodiny prekonal nad súčasným Bieloruskom 310 kilometrov a prenasledovali ho tri ruské lietadlá. Už v hodnosti poľný pilot lietal vo farbách CaK monarchie až do 9. mája 1916. Vtedy pre poruchu núdzovo pristál za nepriateľskou líniou a padol do zajatia. Aj vzhľadom na jeho predvojnové pôsobenie na budapeštianskom letisku Rákosmező v pozícii mechanika ho Juraj Červenka v aktuálnom čísle Vojenskej histórie zaraďuje medzi priekopníkov letectva pochádzajúcich zo Slovenska. Časopis, ktorý vydáva Vojenský historický ústav, sa venuje tiež poľným jágrom v armáde habsburskej monarchie, bojovej činnosti 4. pešej divízie na Slovensku v období prvej svetovej vojny či VI. robotnému práporu a deportácii Židov zo Slovenska v roku 1942. (pv)

Pek(eli)ne po slovensky

Epidemiologická epidémia

V súčasnosti sa zvýšila frekvencia používania slov *epidémia*, *epidemický*, *epidemiologický*. Vedci, politici a novinári sa často vyjadrujú k situácii a objavujú sa pomenovania *epidemický* a *epidemiologický*. Čo je správne? *Epidemická situácia* alebo *epidemiologická situácia*? Prídavné meno *epidemický* je odvodené od podstatného mena *epidémia*, ktoré označuje *hromadný výskyt infekčnej choroby v určitej oblasti a v určitom období*. Napr. *epidemická nákaza*, *epidemický stav*, *epidemická situácia*.

Základovým slovom pre výraz *epidemiologický* je *epidemiológia*. Ide o vedný odbor, ktorý sa zaoberá *nákazlivými chorobami*. Napr. *epidemiologická správa*, *epidemiologický výskum*, *epidemiologická stanica*.

Správne teda je: *odborníci vyhodnotili epidemickú situáciu*. (buj)

LOŽ MESIACA

Falošné povolávacie rozkazy

Polícia SR varuje pred podvodným povolávacím rozkazom, ktorý dostalo do schránok viacero Slovákov. Vo falošnom povolávacom rozkaze sa uvádza, aby sa dotyčná osoba dostavila na vojenský útvar v Kežmarku. Podľa listu by sa oslovení ľudia mali zúčastniť na dobrovoľnom vojenskom cvičení, ktoré má trvať 14 dní. V liste sa píše i to, že nástup do základnej služby musí oslovený človek ihneď oznámiť svojmu zamestnávateľovi. „Ide o podvod. Väčšina podvodníkov z nich chce získať peniaze, no niektorým ide o vyvolanie paniky,“ upozorňuje polícia. Slovenská republika nevyhlásila vojnový stav a nie je žiadny dôvod, aby niekto povolával ľudí do vojenskej služby. „Tlačivo, ktoré si môžete nájsť v schránke, síce obsahuje vaše údaje, no jeho text je vytlačený na papieri starom niekoľko desiatok rokov. Neobsahuje žiadnu pečiatku útvaru, ako ani pravdivé informácie,“ doplnila polícia. Na list teda podľa nej nie je potrebné reagovať a rovno ho zahodiť. Podvodníkom, konajúcim v prospech záujmov ruského imperializmu, sa tak opäť darí podkopávať dôveru občanov v demokraciu a štát. (TASR)

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 10/2022 • Redakčná uzávierka 26. 9. 2022 • Do výroby zadané 30. 9. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Mgr. Michaela LACKOVÁ, tel.: 0960 31 29 80, 0903 820 583, e-mail: michaela.lackova@mod.gov.sk, Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

kpt. Mgr. Ondrej Rišiaň, PhD.
dekan Veliteľstva Pozemných síl
OS SR Trenčín

Podákovania

„Preto budme vďační a prijímajme neotrasiteľné kráľovstvo; a takto slúžme Bohu, aby sme sa Mu páčili: s úctou a bážňou.“

(List Židom 12:28)

V mesiaci október slávime Podákovania za úrody zemskej. Slávnosť nám pripomína, že jedlo je dar, za ktorý Bohu ďakujeme. To, že máme čo jesť, je prejavom Božej dobrotnosti.

Súvislosť medzi dobrým počasím a úrodou si neuvedomujeme tak intenzívne, ako to prežívali naši predkovia. Ale v podstate máme rovnaké dôvody ďakovať Bohu, ako mali oni. Tieto dôvody nás vedú, alebo by nás mali viesť, aby sme boli vďační za prácu, zamestnanie, ktoré nám umožňujú jedlo si zaobstarať. Aby sme mohli pracovať, dostávame od Pána Boha množstvo vecí, ktoré možno vnímame ako samozrejmosť. Napríklad, ak máme okolo seba dobrý pracovný kolektív, tak je to nesmierny Boží dar.

Kto je vnímavý a pozorný, dokáže dobré veci vidieť. Samozrejme, človek, ktorý si všima veci okolo seba, tak vidí nielen dobré, ale aj zlé. Vďačnosť nezabavuje nekritického myslenia. Vedomie, že veci môžu byť lepšie, nám však nebráni ďakovať za to dobré, čo dostávame. A je toho nesmierne veľa! Otázkou je, či to chceme vidieť?!

Keď sme zaneprázdnení naháňaním sa za budúcimi vecami, po ktorých túžime, tak môžeme zabudnúť na prítomný okamih. Vďačnosť vedie k životnej spokojnosti. Henrich Ibsen napísal divadelnú hru Keď sa my, mŕtvi, prebudíme. Predstavuje dvoch ľudí, ktorí si dlho nevedia vážiť to, čo majú. Nevedia byť za to vďační. Ale v istom momente si to uvedomia a musia skonštatovať, že vlastne ani nežili, len existovali.

Ako kresťania veríme, že prechod od existencie k životu v plnosti vedie cez prijatie Božej milosti a Jeho odpustenia. A tiež veríme, že raz nám Boh dá večný život, kde náš život nebude udržiavaný jedlom, ale Božou láskou.

Rod ľadových medved'ov

Popularita otužovania v poslednom období narastá. Ak to chcete vyskúšať, mali by ste poznať aspoň základné pravidlá a zásady.

Vyhnete sa tak chybám, ktoré vás od otužovania môžu odradiť, spôsobiť poškodenie zdravia či dokonca ohroziť život. Práve začiatok jesene je najlepším obdobím s otužovaním začať. Otužovanie pôsobí priaznivo na imunitný systém, čím sa zvyšuje odolnosť voči chorobám. Ak predsa ochoriete, priebeh choroby je ľahší. Zlepšuje sa termoregulácia organizmu, zrýchľuje regenerácia. Štúdie preukázali pozitívny vplyv otužovania na kardiovaskulárny systém, pokožku, zmiernenie alergií, zníženie tlaku, vyplavuje sa endorfin a adrenalín. Epidemiológovia tvrdia, že otužilci majú väčšiu šancu vyhnúť sa koronavírusu a ak ho dostanú, priebeh nebude vážny.

Začíname doma

Prípravou na pravé otužovanie, ktorým je ponorenie do studenej vody a zimné plávanie, je už striedejšie obliekanie. Pri bezvetrí môžete obmedziť používanie šálu, čiapky a rukavíc. Nasledovať by malo sprchovanie studenou vodou. Tá má oproti vzduchu až 28-krát vyššiu vodivosť, preto odoberá teplo oveľa intenzívnejšie ako vzduch. Ranné sprchovanie nabudí do nového dňa účinnejšie ako ranná káva. Začnite vlažnou vodou, ktorou si osprchujete najskôr ruky, potom nohy a napokon trup. Hlavu nenamáčame. Potom treba znížiť teplotu úplne, pričom znovu dodržíme postupnosť – ruky, nohy, trup. Opätovne trochu zvýšime teplotu vody tak, aby bola vlažná a takto to postupne striedame. Časový interval striedania vlažnej

a studenej by mal byť v pomere 1:1 a trvať približne 30 sekúnd. Počas ďalších dní interval vlažnej vody skracujeme, až ju nakoniec vynecháme. Celkový čas sprchovania má byť okolo troch minút.

Hurá do prírody

Koniec leta je ideálny na začiatok otužovania v exteriéri. Využívame pri tom pozvoľné znižovanie teploty na otvorených vodách, ktorými môžu byť rybníky, štrkoviská alebo jazerá. Ak ich nemáme v dostupnej vzdialenosti, improvizujeme hoci s vaňou v záhrade, sudom či kadou. Najťažším pri vstupe do studenej vody je prekonávanie teplotného šoku. Skúsení otužilci odporúčajú plynulý vstup do vody s dlaňami nad vodou bez zastavení, až kým neponoríme telo po krk. Po počiatočnom rozrušení a zrýchlenom nepravidelnom dýchaní sa postupne organizmus upokojí a vtedy je čas ponoriť aj dlane. Ak to dovoľujú okolnosti, začneme plávať.

Kým otužovať sa ranným sprchovaním treba denne, pobyt v studenej vode absolvujeme 2-krát, maximálne 3-krát za týždeň. Čo sa týka dĺžky samotného pobytu vo vode zvykne sa používať tzv. otužilecká rovnica. Vynásobíme teplotu vody dvomi a dostaneme sa k času, ktorý máme stráviť vo vode. Napríklad, ak má teplota vody 4°C, zotrávame v nej 8 minút. Aj pri najnižších teplotách sa pokúsime vydržať aspoň 5 minút, nie však za každú cenu. Nie je to dogma, niekedy to ide lepšie, inokedy horšie. Dôležitú úlohu zohrávajú vôľové vlastnosti. Pobyt v studenej vode by nemal presiahnuť 22 minút. Po vyjdení z vody sa dobre osušíme a zahrejeme pohybom. Telo sa po podchladení zahrieva triaškou, čo je prirodzený proces.

Bezpečnosť, výbava, výstroj

Skôr, ako sa ponoríte do studenej vody, poraďte sa s lekárom či vám táto aktivita vzhľadom na vašu anamnézu neublíži. Nikdy sa neotúčujte samostatne, vždy najmenej vo dvojici. Dobré si preverte prístup k vode a profil dna. Vyhnete sa prekvapeniu pri návrate na breh. Pri plávaní postupujte popri brehu, nie naprieč vodnou plochou. Ani zdatný plavec by sa nemal hanbiť používať nafukovací plavák pripnutý k telu lanom. Oceníte ho pri kŕči či iných ťažkostiach a môže vám zachrániť život.

Pokiaľ ide o vybavenie v skorú jeseň postačia plavky a obuv chrániaca pred zranením, pri nižších teplotách vzduchu použite čiapku. Niektorí otužilci používajú aj vysoké neoprénové ponožky a neoprénové rukavice, čo však nie je správne. Popierajú tým podstatu a zmysel otužovania a riskujú potlačenie varovných signálov organizmu na ukončenie pobytu vo vode. Čas ponoru sa síce predĺži, ale riskujete zdravotné komplikácie. Ak ste chorý, doprajte telu čas na zotavenie a otužovanie prerušte až dotedy, pokiaľ nebudete znova fit.

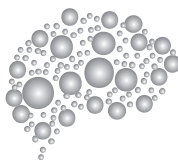
Súčasná energetická kríza so zvyšovaním cien za vykurovanie a ohrev teplej vody pravdepodobne rozšíri počet otužilcov aj o tých, ktorí to vôbec neplánovali. V každom prípade otužovanie má vaše zdravie podporiť, nie ho oslabiť, nebodaj poškodiť.

nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa,
telovýchovný pracovník 51. krídla Prešov

Na fotografii otužilec čat. Lukáš, inštruktor výcviku z CV Lešť

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. PhDr. Michal Masár
psychológ 91. ženijného pluku
Sereď

Strach a úzkosť

„Raz večer zaklopal strach na dvere. Odvaha išla
a otvorila...a za dverami nikto nebol“

J. W. Goethe

Strach je súčasťou nášho bytia od nepamäti. Patrí medzi naše základné emócie, ktoré prežívame v bežnom živote. Nieкто vo väčšej miere, nieкто v menšej, a práve tento rozdiel je kľúčový v kvalite života. Strach je definovaný ako „predmetný“ strach, teda z niečoho konkrétneho, naproti tomu úzkosť – anxieta, je definovaná ako iracionálny strach, obavy z niečoho, čo nevieme konkretizovať, resp. pomenovať. Úzkostné myšlienky sa objavujú vo forme tzv. automatických negatívnych myšlienok prichádzajúcich spontánne a kedykoľvek vo forme katastrofického scenára. Môžu sa prejavovať pichaním v záhlavovej časti hlavy, stiahnutým hrdlom, žalúdkom a pod. Veľa ľudí sa zaoberá myšlienkami na minulosť, budúcnosť – tým horšie, ak je to pred spánkom. Málo ľudí sa zamyslí nad princípom akým fungujeme, a teda, že práve myšlienky ovplyvňujú našu náladu, resp. prežívanie a napokon aj správanie. Minulosť už nezmeníme a pokiaľ vieme z budúcich plánov niečo zmeniť aktuálne, treba to urobiť, aby sa uvoľnilo naše napätie. Často sa s našimi plánmi alebo povinnosťami objavuje strach, alebo úzkosť z rôznych dôvodov. Jedno z promptných riešení je spýtať sa sám seba: „čo najhoršie sa mi môže stať“, alebo „aká je percentuálna pravdepodobnosť, že sa naplní môj katastrofický scenár“? Týmto otázkami vie človek dospieť k záveru, že reálne o nič nejde a zníži intenzitu úzkosti. Pokiaľ sa človek dokáže viackrát sám premôcť a vystúpi zo svojej komfortnej zóny do diskomfortnej, tak zisťuje, že dokáže byť úspešný. Ako ďalší bonus je proces automatizácie, čím viackrát to zopakujete, tým skôr to budete robiť automaticky bez úzkostných myšlienok na bariéry a vaša kvalita života sa zlepší.

Vyhorená obec Telgárt

Boj o Telgárt

Situácia na povstaleckom fronte bola už v priebehu prvej septembrovej dekády kritická.

Útočný pluk 1. tankovej armády armádnej skupiny Heinrici (maximálne 2500 mužov) už na prelome augusta a septembra obsadil Kežmarok, Poprad, Kvetnicu, Levoču a 5. septembra aj Spišskú Novú Ves. Medzitým ovládol aj obec Telgárt, odkiaľ mohol postupovať na Brezno nad Hronom (dnes Brezno) a samotnú Banskú Bystricu. SS - bojová skupina Schäfer v tom čase obsadila Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Pod nemecký postup sa do značnej miery podpísala demoralizácia povstaleckých jednotiek, ich zlá organizácia, ale aj chyby velenia. V tejto situácii sa pri Telgarte odohrali boje, ktoré povstalecké velenie v snahe posilniť otrávenú morálku označilo za veľké víťazstvo.

Stanekov Jánošík

Veliteľom tohto kritického úseku sa 3. septembra stal stot. gšt. Ján Stanek. Jeho úlohou bolo podchytiť rozbité a demoralizované jednotky v priestore Šumiac - Červená Skala a reorganizovať ich spolu s posilovými jednotkami. Výsledkom bolo sformovanie bojovej skupiny „Jánošík“ s asi 2 000 bojovníkmi (z toho vyše 500 partizánov). Skupina sa skladala z veliteľskej roty, roty sprievodných zbraní (spojovacia a mímometná čata), dvoch peších práporov, kombinovaného delostreleckého oddielu, tankovej roty (11 tankov LT-38, z toho dva poškodené), čaty kanónov proti útočnej vozbe (štyri 75 mm protitankové kanóny), roty leteckého dorastu pod velením npor. let. Michala Minku a partizánskych oddielov. Tie už 4. sep-

tembra podnikli prieskumnú akciu, počas ktorej sa dostali do bojového stretu s nemeckou kolónou severovýchodne od Telgártu. Neskôr na večernej porade velenia skupiny 4. septembra došlo k rozhodnutiu zaútočiť ráno v priestore Telgártu a predísť tak predpokladanému nemeckému útoku. Útok na smere Červená Skala - Telgárt - Besník - Vernár mal šancu, keďže Nemci tu reálne mali len dve pešie roty, ťažké guľomety, mímometnú čatu a dva 75 mm protitankové kanóny PAK 40. Časť jednotiek totiž bojovala pri Spišskej Novej Vsi a útočný pluk oslabil tiež odchod dočasne pridelených jednotiek (dve del. batérie, zmiešaná rota) k SS - bojovej skupine Schäfer.

Útok sa začal 5. septembra o 5.20 hod. delostreleckou paľbou na nemecké pozície v Telgarte. Dve skupiny pechoty vzápätí útočili na obec (s podporou časti tankov pod velením npor. Jána Achimského), ako aj príľahlé svahy po jej stranách. Nemcov útok prekvapil a pod hrozbou obklúčenia začali z obce už v ráňajších hodinách ustupovať. Jej časť údajne (podľa hlásenia stot. Staneka) podpálili, dedinu však potom zničila obojstranná delostrelecká paľba. Mnohí Nemci sa schovávali po domoch, kde viacerí zhoreli. Tento osud postihol aj niekoľko nevládných starcov, ktorí sa neevakuovali. Doobeda Nemcov z obce vytlačili a povstalci ovládli aj okolité stráne. Hlavný prúd povstaleckých jednotiek sa v tom čase nachádzal asi 2 km severovýchodne od obce, kde však už čelil miestami tvrdému odporu. Na

pomoc na poludnie dorazilo aj šesť lietadiel kombinovanej letky z letiska Tri Duby.

Zastavený útok

Vďaka posilám však Nemci útok popoludní aj tak zastavili. Podpisali sa pod to nedostatočné bojové skúsenosti povstalcov a ich klesajúca morálka po zastavení útoku. Stanekovým jednotkám sa pritom aj v dôsledku silnej mímometnej paľby nepodarilo obsadiť sedlo Besník s točným železničným tunelom a teda ani cestu na Pusté Pole. Udržali však príľahlú železničnú stanicu a svahy juhovýchodne od nej. Povstalecké jednotky mali tento deň 6 mŕtvych, 5 ťažko a 9 ľahko ranených. Straty protivníka však boli podľa Stanekových hlásení oveľa vyššie. Povstalci tiež zničili jeden 7,5 cm protitankový kanón, ďalší aj s dvomi nákladnými autami ukoristili. Získali tiež okrem iného ďalšie dva protitankové kanóny asi čs. výroby. Sami naopak prišli o dva tanky.

Boje pokračovali aj nasledujúci deň, pričom Nemci bránili nadobudnuté pozície na Besníku. Skupina „Jánošík“ prešla do dočasnej obrany po oboch stranách Telgártu a jeho južných svahoch. Vyhorená obec (pod kontrolou povstalcov) zostala „krajinou nikoho“. Staneka k tomu viedla narastajúca demoralizácia jednotiek (mnohí vojaci utekali z boja), ako aj potreba ich reorganizácie. Povstalci 9. septembra odrazili menšie nemecké výpady juhovýchodne od Telgártu, prebiehala tiež obojstranná delostrelecká, prieskumná a prepadová činnosť. Situácia sa tu stabilizovala po nahradení nemeckých frontových jednotiek zabezpečovacími v dôsledku karpatsko-duklianskej operácie.

PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Bratislava

Stotník Stanek (od polovice septembra 1944 kapitán) sediaci vľavo počas porady na svojom úsekovom veliteľstve

Brniansky guľomet v premenách času

O ľahkom guľomete vz. 26 sme sa už v minulosti zmienili. Dnes sa naň pozrieme z iného pohľadu. Zameriame sa na rozmanitosť zbierky týchto guľometov vo Vojskom historickom múzeu v Piešťanoch, ktoré pochádzajú z rôznych období jeho takmer tridsaťročnej výroby.

Viacero exemplárov preto nesie na puzdre záveru rôzny spôsob označenia výrobcu a vzoru. Dokumentuje to zároveň i rôzne právne a organizačné zmeny brnianskej Zbrojovky počas obdobia výroby tohto typu zbrane.

V Brne i v Enfielde

Sériová výroba guľometu sa začala začiatkom druhej polovice roku 1926. Oficiálny názov bol: Ľahký kulomet ZB vz. 26 a od roku 1936: Kulomet vz. 26. Vzorové označenie sa uvádzalo vyrazené na pravej strane puzdra záveru nápisom: „LEHKÝ KULOMET ZB VZ. 26“ a od roku 1936 iba „KULOMET VZ. 26“. Na ľavej strane puzdra záveru sa uvádzal názov výrobcu. Najstaršie sériovo vyrábané kusy mali označenie v troch riadkoch ČESKOSLOVENSKÁ ZBROJOVKA / AKCIOVÁ SPOLEČNOST / BRNO. Začiatkom roka 1935 bola spoločnosť v obchodnom registri zapísaná ako Československá Zbrojovka, a. s., Brno. Označenie výrobcu na zbrani bolo pravdepodobne až v roku 1936 zmenené do dvoch riadkov na: „ČESKOSLOVENSKÁ ZBROJOVKA, A. S. / BRNO“.

Pre úplnosť treba dodať, že v roku 1935 čs. ľahký guľomet ZB-26 vyhral súťaž o nový ľahký guľomet pre britskú armádu. Zbrojovka Brno, kde sa guľomety vyrábali, predala licenciu zbrojovke v Enfielde. Zbraň dostala názov BREN (BRno-ENfield), nový zahnutý zásobník oproti 20-nábojovému používanému v čs. armáde. Bola osadená novou hlavňou bez rebrovania, a upraveným tlmičom výšľahu plameňa.

Pre čs. i nemeckú armádu

Po okupácii Čiech a Moravy v marci 1939 existujúce guľomety nemecká armáda zabavila a prevzala do svojej výzbroje. Použila ich na západnom i východnom fronte. Rovnako bola výroba týchto ľahkých guľometov začlenená do nemeckého vojnového priemyslu. V Brne sa naďalej vyrábali až do roku 1942. V decembri 1939 bola zbrojná továreň v Brne označená v obchodnom registri ako Zbrojovka Brno, a. s., resp. Waffenwerke Brünn, Aktiengesellschaft. Z toho obdobia sa okrem zaužívaného pôvodného značenia neskôr objavuje aj

exemplár s označením „WAFFENWERKE BRÜNN A.G.“ a na druhej strane „ZB 26“ a výrobné číslo. Z vrchnej strany puzdra záveru sa nachádzajú iba drobné nemecké preberacie značky. V nasledujúcom období, do konca druhej svetovej vojny, guľomety vz. 26 ustúpili výrobe univerzálnych guľometov MG-34.

Na Slovensku zostalo okrem ďalších typov zbraní vo výzbroji približne 10 100 guľometov vz. 26. Menšie množstvo sa tiež dostalo do rúk nemeckej armády. Slovenskí vojaci ich naďalej používali počas bojovej činnosti a koncom vojny ich nasadili v Slovenskom národnom povstaní.

Výroba osvedčenej zbrane pokračovala aj po oslobodení Československa v roku 1945. Ešte počas toho roka zmontovali a začiatkom nasledujúceho dokončili 3 000 kusov rozpracovaných počas vojny. Na rozlíšenie tejto série sa použilo aj označenie písmenom „v“ za vzorom vyrazeným na puzdre záveru, ktoré predstavovalo význam „vojnový“. V takom prípade sa môžeme stretnúť s exemplármi značenými spôsobom: Na ľavej strane v dvoch riadkoch „ČESKOSLOVENSKÁ ZBROJOVKA, A.S. / BRNO“. Na pravej strane puzdra záveru je označenie: „KULOMET VZ. 26. v“.

V roku 1946 sa zo Zbrojovky Brno stal národný podnik. Z nasledujúceho obdobia sa v depozite múzea nachádzajú

guľomety s označením v dvoch riadkoch: „ZBROJOVKA BRNO. / NÁRODNÝ PODNIK“. Na druhej strane: „VZ. 26“. Pri tejto verzii sa objavujú aj kusy, ktoré boli vyrobené pre SNB, ktoré nesú na vrchnej strane označenie „NB 50“.

Vyrábali sa do roku 1953

V ďalšom období sa značenie názvu výrobcu celkom stratilo a zostalo iba označenie vzoru na ľavej strane „VZ. 26“. Guľomety v tejto verzii majú nad veľkým štátnym znakom leva navyše krycie kódové označenie výrobcu „tgf“. Určené boli pre armádu. Nachádza sa tu i plná forma roku výroby 1950. Dochovali sa i kusy, ktoré sú bez akéhokoľvek označenia a majú iba výrobné číslo na vrchnej strane záveru. Vzhľadom na drobnú preberaciu značku z vrchnej strany vo forme dvoch prekrížených mečov bez sprievodných čísel mohli byť vyrobené alebo poskladané po roku 1950. Výroba tejto svetoznámej zbrane, ktorej tvorcom bol český zbrojný konštruktér Václav Holec, prebiehala v Brne až do roku 1953. Nie je vylúčená ani existencia iných exemplárov s rozdielmi pri značení, pretože opis bol zameraný iba na zbierkové predmety z fondu VHM Piešťany.

Mgr. Tomáš Hanich

Vojský historický ústav – VHM Piešťany

Foto: autor

Spolu to zvládneme

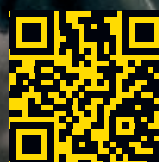
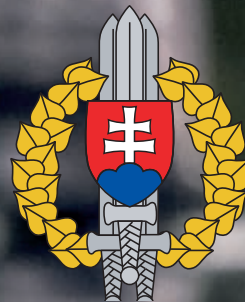

Foto: ppik. v záj. Peter Sobek